

БАС РЕДАКТОР БАҒАНЫ

ЖЫЛ ҚАЙЫРУ

Ассалаумағалейкум,
ардақты ағайын,
Құрметті Жетісу-
лықтар. «Жылқы
мойынын бұрғанша
жылда өтті» дегендей,
доңыз жылы да тарих
қойнауына кіріп, босаға-
дан тышқан жылы
аттады. Санамызды
улаған «Григориян»
календарына қадалып, 70
жыл отарлаған кеңестік
жүйеден әлі арыла
алмай келеміз. Әйтпесе,
күллі мұсылман қауымы
үшін жыл басы көкорай
көктемнің Наурыз
айында кіреді. Өткенге
есеп беріп, жаңа
басталған 2020 жылғы
жұмыс күндеріңізге
сәттілік тілеймін.

Оқырман жүрегіне жол тауып,
қоғамдағы, «экономика», «әлеумет-
тік», «саясат», «тарих», «білім»,
«денсаулық», «спорт» және ел
экономикасының дамуына бүйірден
қадалған шаншудай түйілген жемқор-
лықпен күресте Алматы облыстық
соттары мен прокуратура, ішкі істер
департаментімен бірлесіп жұмыс
атқарған «Алатау» қоғамдық саяси
газетіне биыл 20 жыл толады.
Қоңыр күзде басталған баспасөзге

жазылу науқанында Ақсу, Алакөл,
Сарқан аудандары аса белсенділік
танытты. Тұрақты оқырмандар-
ымыз әлі де жазылуда. Тиражы 5
мыңға жеткен басылымға жазылу
жыл бойы жалғасады. Көзі ашық,
көкірегі ояу жандар, әрі газет-
журнал, кітап оқытындар өзгелерден
бір бас жоғары тұратыны анық.
Баспасөзге жазылу науқанында
жергілікті биліктегілер мемлекеттік
бюджеттен қаржыландырылатын
«Егемен Қазақстан», «Казахстанская
правда», «Жетісу», «Огни Алатауға»
аса қамқорлық танытып, тәуелсіз
басылымдарды жергілікті байланыс
бөлімшелерінде кідіріс жасағанын
да жасыруға болмас. Әйтсе де, өз
оқырманы бар «Алатау» көштен қала
қойған жоқ.

Құрметті оқырман! Өздеріңіздің
сүйікті басылымдарыңыз «Алатау»
қоғамдық-саяси газеті қашанда сіз-

дермен бірге! Редакцияға жолдаған
хаттарыңызды талдап, дер кезінде
жарыққа шығуына жәрдемдестік.
Арыз-шағымның ақ-қарасын айырып,
тиісті орындарға хат жолдап, тіпті
бейберекет кеткен білім саласындағы
кей басшыны қызметінен аластатуға
да ат салыстық. Ендігі жаңа күнтізбе
қазақ халқының мүшелдік жыл
санауы тышқан жылынан басталады.
Аңыз бойынша жыл атауына ие
болуға таласқан он екі жануарды
шаң қақтырып кеткен тышқан жылын
береке, ырыс, татулық пен тыныштық
жылы деп санаған. Лайым солай
болсын деп тілеу тілелік. Халықтың
бұл сенімі көп жағдайда дәл келгенін
өткен ғасырлардың шешіресінен де
білуге болады. Тышқан жылында
қиыншылық, жаугершілік, аштық
көп болмаған екен. «Өткен жылға
өкпе жоқ, өткенге салауат» дейді
біздің халық. Өмірдің өзекті өртер

өкініші, күнгейі мен көлеңкесі қатар
жүреді. Ел экономикасында өрлеу,
әлемдік деңгейдегі Қазақстан беделі,
саясаттағы ұстанымы «Ұлы даланың
ұландары ұстанған бағыт-бағдар
жолдан жаңылдырған жоқ. «Рухани
жаңғыру» дәуірі жүріп жатыр.
Денсаулық, білім, сот саласындағы
түрлі реформаларды айшықтап
айтуға болады. Әлеуметтік саладағы
іріліс пен ілгерілеу қатар жүруде.
Тәуелсіздік жолындағы сұрлеу-
лерден демократиялық бағытты
ұстанған Қазақ Мемлекеті үшін
2019 жыл еліміздің саяси өмірінде
елеулі өзгерістер, тарихи шешімдер
қабылданды. Конституция бойынша
мемлекет тізгінін Елбасы Нұрсұлтан
Назарбаев Қасым-Жомарт Кемелұлы
Тоқаевқа салтанатты түрде табыс
етті.

Жалғасы 2-бетте.

БАСПАСӨЗ - 2020

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне
2020 жылға жазылу басталды.

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

1 жылға — 3640 теңге.

облыстық маңызы бар қалалар үшін

1 жылға — 4470, 20 теңге.

ауыл тұрғындарына

1 жылға — 4700, 80 теңге.

Началась подписка на 2020 год

на общественно-политическую газету «АЛАТАУ».

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

с редакции

1 год — 3640 тенге.

для города областного значения

1 год — 4470, 20 тенге.

для сельского населения

1 год — 4700, 80 тенге.

Индекс: 15534

БАС РЕДАКТОР БАҒАНЫ

ЖЫЛ ҚАЙЫРУ

Жалғасы. Басы 1-бетте

9 маусым күні кезектен тыс Президенттік сайлау өтіп, 7 кандитаттың арасынан жеңіске жеткен Қасым-Жомарт Тоқаевтың 12 маусымда ұлықтау рәсімі өтті. Ел тізгінін қолына алған жаңа Президент жұмысын әлеуметтік реформалардан бастады. Оның бір саласы, рұқсат сұрамай митинг өткізу, парламенттегі оппозициялық партиялардың рөлін күшейту секілді бұрын соңды болмаған бастамалар заң аясында қолға алынды. Бұқара халық интернет желілері арқылы тікелей Президентке өтініштерін, қоғамдағы болып жатқан құбылыстарды ашық жолдап тұрды. Міне, мұның бәрі де демократияның көрінісі. Әрине «шаш ал десе, бас алатын»

қолындағы билікті асыра пайдаланған шенді-шекпенділер жайлы аз айтылған жоқ. Қоғамды жайлаған жемқорлықпен күрес әлі толастамады. Көлеңкелі

тұстарына тоқталсақ, қоғамды дүр сілкіндірген бес сәбидің аймен күннің аманында отқа

орануы аналар көтерілісі-не ұласты. Жоғарыдан әмір түспесе жергілікті шенділер көпбалалы аналардың үй кез-егіне уақтылы жылжытпай бармақ басты

көз қыстылыққа жол берілгені әшкере болды. Биліктен пәрмен түсісімен кәсіпкерлерді

тартқан билік өкілдері әлеуметтік мәселелерге мойын бұрып, баспанасыз жүргендерге баспана үлестірді. Бюджеттен қаржылар бөлініп, к о м м у н и к а ц и я л а р ы тартылып, пәтерден-пәтерге көшіп, саяжай жағалап кеткен отбасылардың өмір бойы аңсаған пәтерге қолы жетті. Әлі де кезек күтіп жатқан қаншама отбасы бар. Міне, осының бәрі саяси реформалардың пісіп-жетілгенін көрсетеді. Ажал айтып келмейді. «Құдай сақ-танғанды сақтаймын» деген. Жыл соңына таман ұшақ апатынан қаза болған 14 адамның қайғысы қазақтың қабырғасын қайыстырды. Жалпы жалпақ танау жылы Алматы қаласының Наурызбай ауданына қарасты Тау самалы шағын ауданында, «Алатау»

шипажайының ашық аумағында «Sky Service» әуе компаниясының тиесілі жекеменшік Еврокоптер – 130 тікұшағы, Қызылорда облысында әскери тікұшақ құлады. Бұл жылдың төтенше оқиғалары Арыс қаласында алапат жарылыс болды. Мұнда да адам шығынына жол берілді. Құрметті оқырман! Жыл бойы көз алдарыңызда болған оқиғаларды сұрыптап алуымыздың басты себебіне жіті тоқталып жатпадық. Жаңа жыл, жаңа жұмыс күні, яғни тышқан жылы қайғымыз аз, қуанышымыз көп болсын. «Алатау» қоғамдық-саяси газеті қашанда сіздермен бірге. Ел іргесі берік, шаңырағы биік, ынтымағы ыдырамасын.

Айтақын МҰХАМАДИ

КЕЗДЕСУ

НАҚТЫ ТАПСЫРМАЛАР ЖҮКТЕДІ

Алматы облыстық партия филиалында жаңадан тағайындалған төрағаның бірінші орынбасары Жанболат Жөргенбаев Жетісу өңіріндегі барлық аудандық, қалалық партия филиалдарын аралап, жұмыстарымен танысуда, - деп хабарлайды Алматы облыстық партия филиалының баспасөз қызметі.

Кездесулерде айтылған негізгі ойлар - «Nur Otan» өзінің белсенді партия мүшелерін топтастыруы, өз көзқарасын, партия мүддесін қорғай алатын белсенді азаматтарды ұйымдастыру, азаматтардың өтініштерін тиімді және жедел шешу үшін қоғамдық қабылдаулардың жұмысын белсенді жүргізу екенін жеткізу болды

«Біздің мақсат - елдегі модернизация процестеріне жүйелі түрде қатысатын Елбасының стратегиялық тірегі болу. Халықтың өзекті мәселелерін тез және тиімді шешу үшін біздің партия қоғамды толғандыратын барлық мәселенің басы-қасында болуы керек.

Барлық депутат әлеуметтік желілерді белсенді қолданып, сайлаушылармен тығыз байланыста болуға, заң шығарушылық жұмыстағы жаңалықтар жайында айтып, халықтың пікірлерін білуге және оны күнделікті жұмыста пайдалануға шақырамын.

Бұдан былай әр нұротандық, фракция мүшелері жария іс-шараларда депутаттық төсбелгімен бірге партиялық төсбелгіні тағып, партия туын, атрибутикасын қолдану, логотиптерін іліп қоюды күнделікті жұмысы барысында қолдануы қажет. Партия халыққа жақын болуы тиіс», - деп анықтады алдағы мақсатты облыстық филиал төрағасының бірінші орынбасары.

Іс сапарын Кербұлақ ауданынан бастаған басшы аудандық мәслихат депутаттары, бастауыш партия ұйымы төрағалары және партиялық топ жетекшілерімен кездесті Аудандық филиал төрағасы, аудан әкімі Махаббат Бигелдиев Кербұлақ аудандық филиалымен таныстырып, бастауыш партия ұйымдарының жұмысын көрсетті.

Жазиралы Жаркент өңірінде Жанболат Әкебайұлы партиялықтармен кездесіп қана қоймай, партия қатарына жаңадан кірген жас мамандарға партиялық билеттерін табыстады. Сондай-ақ, Панфилов ауданының күрмеуі шешілмеген күрделі мәселесінің бірі аудандық балалар кітапханасын көріп, өз бақылауына алатындығын жеткізді. Апаттық жағдайда тұрған бұл кітапхана мәселесі бүгінгі күні партиялықтар үшін шешімін шұғыл табатын проблеманың бірі болып отыр.

Қасиетті Қарадала өңірінде Жанболат Әкебайұлы Ұйғыр аудандық филиалы төрағасының бірінші орынбасары Маулен Нұровтың төрағалығымен өткен жиында Елбасы, партия

Төрағасы Н.Назарбаевтың партиялықтарға берген нақты тапсырмаларына тоқталып, бастауыш партия ұйымдарының төрағаларын партия мен тұрғындар арасындағы байланысты одан әрі жетілдіру бағытында белсенді жұмыс атқаруға шақырды.

Райымбек пен Кеген аудандарында Жанболат Жөргенбаев кездесулерді өткізіп қана қоймай, партия белсенділерін арнайы алғыс хаттармен марапаттады. Райымбек аудандық филиал төрағасының бірінші орынбасары Гүлнар Арипова мен Кеген филиалы төрағасының бірінші орынбасары Алмас Мұқаев жаңа басшыға аудандардың бастауыш партия ұйымдарының жұмысы жайында баяндады.

1972 жылдан салынып, содан бері күрделі жөндеу көрмеген аудандық орталық аурухана-ның жағдайы таныстырылып, аурухана ұжымымен кездесу ұйымдастырылды.

Жанболат Әкебайұлы Талғар, Жамбыл, Еңбекшіқазақ, Іле, Қарасай аудандарына да барып белсенді партия мүшелерімен танысты. Кездесулердің соңы Еңбекшіқазақ ауданында «Бақытты отбасы» ұлттық жобасы аясында Шелек ауылындағы облыстық мамандандырылған балалар үйінің бүлдіршіндеріне қайырымдылық акциясы ұйымдастырылып, жаңа жылдық сыйлықтар табысталса, Іледе аудандық филиалдың есеп және статистика секторының меңгерушісі София Галимоваға партия жұмысы саласындағы көп жылғы қажырлы, жемісті еңбегі үшін «Nur Otan» партиясының «Белсенді қызметі үшін» төсбелгісімен марапаттау және партияға жаңадан қабылданған азаматтарға партия билеттерін тапсыру шаралары өтті

Қапшағай қаласында да Жанболат Әкебайұлы партиялықтармен кездесіп қана қоймай, қалалық партия филиалы мен қалалық полиция бөлімінің кәмелетке толмағандар ісі жөніндегі бөлімшесінің ұйымдастыруымен «Балаларға қуаныш сыйлайық» тақырыбындағы қайырымдылық акциясына қатысты. Акция аясында балаларға жылы киімдер мен жаңа жылдық сыйлықтар таратылды.

Балқаш ауданындағы кездесу партиялықтар тарапынан түскен ұсыныстармен ерекшеленсе, көксулық нұротандықтар жаңа басшымен барлық бастауыш ұйымдардың басқосуын ұйымдастырды.

Жалпы жұмыс аптасының 5 күнінде Жанболат Әкебайұлы облыстың 13 аудан, қаласында болып, партия филиалдары мен бастауыш партия ұйымдарының жұмысымен танысты. 17 кездесуде оннан астам ұсыныс айтылып, бірқатар күрделі мәселелер назарға алынды. 2020 жылға жұмыс жоспарына қосылатын маңызды мәселелер анықталды, жеке жоспарға жазылды.

Жылдың қорытындысына байланысты жиында Жанболат Әкебайұлы жетісулық нұротандықтарға нақты тапсырмалар жүктеп, келер жылдың бағыттарын айқындады.

Ш. ХАМИТОВ.

МЕДИЦИНА

18 жасқа дейінгі балаларды амбулаториялық деңгейде тегін дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету тізбесіне 192 атау енгізілді. Бұл турасында ҚР Денсаулық сақтау министрлігі Дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету және стандарттау департаменті директорының міндетін атқарушы Александр Костюк айтты.

192 ДӘРІНІ ТЕГІН АЛУҒА БОЛАДЫ

Оның сөзінше, міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру (МӘМС) жүйесі аясында МӘМС жүйесіне қатысушы пациенттер 62 ауру бойынша тегін дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етілмек. Пациенттерді инфекциялық, протозойлық және паразиттік аурулар, гельминтоздар, грибокты инфекциялар, ас қорыту, қан жүйелерінің, ағзалардың аурулары және иммундық механизмге әсер ететін жекелеген бұзылулар, жүйке жүйесі, көру, есту және тыныс алу ағзаларының, тері және теріасты клетчаткасының, несеп-жыныс жүйесі, сүйек-бұлшық ет жүйесі және тіңдердің аурулары, сондай-ақ жүрек-қан тамыры аурулары кезінде тегін

дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету де жоспарлануда екен. Ол үшін ҚР ДСМ бұйрығымен бекітілетін дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етуге арналған препараттар тізімі МӘМС жүйесі аясында бірыңғай дистрибуция жүйесі арқылы сатып алынатын 225 атауға кеңейтілмек. Олардың 161 атауы ересек пациенттерді, 192 атауы балаларды емдеуге арналған.

«СҚ-Фармация» ЖШС Басқарма төрағасының міндетін атқарушы Берік Шәріп мырза 157 жаңа атау, оның ішінде анағұрлым жиі қолданылатын қызуды түсіретін және қабынуға қарсы құралдар сияқты дәрі-дәрмектер, сондай-ақ антибиотиктер қазіргі уақытта сатып алынғанын айтты. Қазіргі таңда препараттар бірыңғай дистрибутордың қоймаларына келіп түсіп, жөнелтілуге дайын тұрған көрінеді. Бірыңғай дистрибутор тізімінде енгізілген өзгерістер күшіне енгеннен кейін тағы 82 позиция сатып алынбақ деді ол.

«АЛАТАУ АҚПАРАТ»

«АЛТЫН-ЭМЕЛЬ» - ПЕРВЫЙ ГЕОПАРК КАЗАХСТАНА

Государственный национальный природный парк «Алтын-Эмель» расположен в Кербулакском районе Алматинской области, занимает юго-западные отроги хребта Алтын-Эмель (горы Матай, Дегерес, Шолак), горы Актау и часть гор Катутау. Уникальные природные ландшафты, природные и историко-культурные объекты национального парка привлекают к себе не только туристов со всего мира, но и ученых, изучающих эволюцию Земли. Шесть лет назад сотрудники ЮНЕСКО (программы ООН по образованию, науке и культуре), ознакомившись с горами Актау, отметили мировую значимость геологических ландшафтов гор для изучения геологического прошлого Земли и предложили создать здесь геологический парк ЮНЕСКО. С этих пор национальный парк была начата работа по созданию в горах Актау, Катутау, Калканы первого в Казахстане геопарка. Для создания геопарка «Алтын-Эмель» была создана специализированная научная группа во главе с кандидатом сельскохозяйственных наук, членом казахстанского Комитета по геопаркам ЮНЕСКО, генеральным директором национального парка «Алтын-Эмель» Баядиловым Халыком Онгаровичем, в состав группы вошли ученые – геологи, палеобиологи, среди них доктор геолого-минералогических наук, заведующий лабораторией Института геологических наук МОН РК Нигматов С.А., кандидаты биологических наук Байшапов Б.У. и Жамангара А.К. из Института зоологии МОН РК и Евразийского университета им. Н. Гумилева, доктор Джозеф Санджан с американского университета в г. Бейрут (Ливан), а также специалисты по геотуризму. По процедурным требованиям ЮНЕСКО, геопарк должен проработать в своем режиме не менее двух лет, затем после положительной экспертной оценки комитет ЮНЕСКО будет решать вопрос о придании геопарку «Алтын-Эмель» статуса международного геопарка ЮНЕСКО.

Что же такое геопарк? Многим читателям этот термин непонятен, поскольку все существующие геопарки созданы за рубежом, а до настоящего времени в Казахстане геопарки не существовали. Геопарк – это природная территория с уникальными геологическими памятниками и иными объектами национального или мирового значения и предназначенная для развития туризма, отдыха, науки и экологического образования местного населения. Особо выдающиеся геопарки входят в международную сеть геопарков ЮНЕСКО и тем самым имеют международное значение.

Геопарк это не только визитная карточка любой страны и культовое место для посещения, но это и успешный бизнес-проект, направленный на привлечение финансовых средств, повышение имиджа региона своего расположения (район, область), улучшение благосостояния местного населения, участвующего в работе геопарка. В связи с этим число создаваемых в мире геопарков неуклонно растет, в мире сейчас создано более 127 геопарков, входящих в глобальную сеть геопарков ЮНЕСКО и функционирует огромное число геопарков национального значения. К примеру, в Китае – нашем ближайшем соседнем государстве, действует 36 геопарков.

Территория геопарка «Алтын-Эмель» – настоящий геологический и палеонтологический музей под открытым небом, где на сравнительно компактной территории представлены геологические отложения и структуры, сформированные в различные геологические эпохи. Здесь можно увидеть свидетельства сложных геологических процессов, которые протекали на этой территории в течение нескольких сотен миллионов лет и продолжают поныне. В

геопарке представлены отложения не менее восьми геологических периодов, сформированных в самых разных условиях осадконакопления (фациях). Именно с этой длительной и сложной геологической историей связаны уникальность современного ландшафта, богатство флоры и фауны национального парка «Алтын-Эмель».

Национальный парк располагает развитой инфраструктурой с хорошими дорогами, гостиницами, кемпингами, оборудованными смотровыми площадками, обученным персоналом. Ежегодно на территории геопарка проводятся научные экспедиции по изучению геологических отложений и палеонтологических остатков, проходят стажировки и полевые практики студентов казахстанских и зарубежных ВУЗов, подготовлен путеводитель геологических экскурсий, существуют экскурсионные турмаршруты и тропы, в визит-центре «Мир Семиречья» экспонируется коллекция горных пород и палеонтологических находок в горах Актау и Калканы. В 2019 году геопарк посетила группа из более 30 ученых-геологов из зарубежных стран.

Посетители геопарка могут познакомиться с такими уникальными геологическими объектами, как горы Калканы, Катутау и Актау.

Горы Улькен (Большие) и Кши (Малые) Калканы находятся на правобережье р. Или под отрогами хребта Алтын Эмель – горами Дегерес. Калканы, как шитом (казахское «калкан» – по-русски – «щит»), прикрывают обширную Чу-Илийскую долину национального парка от сильных ветров, дующих с Кашпайского водохранилища с юго-запада. В узкий коридор, образованный между горами Киши и Улькен Калкан, как в аэродинамическую трубу, сильными ветрами втягивались палеоценовые пески, сформировав в около 10–12 тыс. лет назад огромный Поющий Бархан. Сейчас это памятник природы республиканского значения, одно из «7 чудес» Казахстана и излюбленный объект посещения туристами. В горах Калканы, в меловых отложениях найдены остатки древней флоры и кости рептилий (динозавров).

Горы Катутау (1630 м над ур. м.) тянутся с юго-запада на северо-восток, склоны расчленены множеством безводных ущелий и отщелков. Горы сложены прибрежно-морскими отложениями каменноугольной эпохи, в которых известны отпечатки амфибий, а также фораминиферы и водорослей, а также пермскими вулканическими породами, которые выглядят очень эффектно. Пласты розовых, сиреневых, красно-бурых и шоколадной окраски вулканических пород протягиваются на многие километры вдоль хребта. Некоторые из них содержат агатовые и кварцевые жеоды. В западной части хр. Катутау расположено небольшое проявление меди.

Горы Актау являются символом национального парка «Алтын-Эмель» и уникальным по красоте ландшафта и научной ценности памятником природы. Горы Актау, названные так из-за белых вершин, сложены из белых глин и занимают площадь более 20 квадратных километров. В геологическом строении гор Актау принимают участие разновозрастные породы, окрашенные различными цветами, которые и придают горам Актау удивительно живописный и необычный облик. По существу, это не горы, а глубокие, врезанные в глубь каньоны, расположенные на второй надпойменной террасе в правобережье р. Или, состоят из трех основных, сквозных логов, вытянутых на расстоянии около 10 км с севера на юг, названные Улкен сай, Орта сай, Кіші сай (Большой, Средний и Малый сай) и каждый из них разветвлен множеством относительно коротких логов. Гео-

логические разрезы в горах Актау позволяют наблюдать и изучать отложения нескольких геологических систем, дают возможность восстановить эволюцию земной коры почти всего кайнозоя (от 66 млн лет назад до настоящего времени). Кроме того, здесь обнаружены комплексные захоронения млекопитающих, моллюсков, отпечатки остатков растений и др., что позволяет изучать не только геологические условия, существовавшие в кайнозое, но и изучать эволюцию биоты.

Здесь, в 1996 году были обнаружены три черепа (фрагмент одного находится в визит-центре ГНПП «Алтын-Эмель») и почти полный скелет носорога – бронтотерия. Это открытие американские палеонтологи называли находкой века. Бронтотерий имел сходство с носорогом и лошастью. Бронтотерии не уступали по размерам современному слону, достигали высоты в плечах 2,5 м, длиной до 5 м., в массе 3,3 тонны, на голове имели раздвоенный костяной вырост наподобие рога. Другой ископаемый зверь – болотный носорог, который появился здесь позже (23–25 млн. лет назад) был очень крупным, его высота достигала 5 метров, длина – до 8 метров. Еще одно интересное копытное животное – халикотерия имело размеры от овцы до крупной лошади, с длинными передними и короткими задними ногами, однако вместо копыт имелись когти, которыми животное цеплялось за стволы деревьев и поедало листья, выкапывало корни и клубни растений. Также, впервые в этом местонахождении найдены кости болотного носорога, ранее известного только из среднечетвертичных отложений Китая. Другой носорог – гигантский, чьи кости найдены в горах Актау, достигал 6 м. в длину, веса 5 тонн, имел рог длиной 1,5 м., обитал в лесных массивах, питаясь листьями и ветками высоких деревьев. Еще позже здесь появились мастодонты. В 2013 году ученые-палеозоологи Академии наук Казахстана провели очередные раскопки в горах Актау и вновь обнаружили костные остатки других животных – черепах, крокодилов, моллюсков, оленей.

В логе Кзыл-Сай были найдены отпечатки листьев и плодов – остатки миоценового леса. Эта очень богатая (около 56 видов) и пока единственная раннемиоценовая флора Северного Тянь-Шаня и Джунгарского Алатау. Установлены здесь и кости древних животных: олени, жирафы, из хоботных: мастодонты, из пресмыкающихся – черепахи. Большинство этих животных – обитатели околородных и лесостепных ландшафтов с теплым и влажным климатом.

Если горы Актау изобилуют находками вымерших животных, то другие горы национального парка – Большой и Малый Калкан отличаются находками древней флоры. Здесь почти на поверхности земли находят окаменевшие стволы деревьев, отпечатки листьев на камнях. По мере усыхания моря, исчезновения болот, здесь появился и произрастал дремучий тропический лес из деревьев – тополей (родоначальников современной турпани), дубов, туйяных кустарников. Это поистине уникальное палеоботаническое местонахождение ископаемой субтропической флоры Казахстана. В долине реки Или, на правом берегу реки, возле гор Малый Калкан в озерно-аллювиальных отложениях были найдены зубы трогонтериевого слона, а вблизи гор Большой Калкан на глубине 16–20 м. обнаружены даже кости динозавров.

Несомненно, создание геопарка «Алтын-Эмель» во многом осуществилось благодаря поддержке местных исполнительных органов и областных организаций. Хочется выразить огромную благодарность акимату Алматинской области, выделившему в 2019 году 9 млн.

тенге на проведение полевых исследований и подготовку документов для номинирования геопарка «Алтын-Эмель» в ЮНЕСКО. Управление туризма Алматинской области внесло свой весомый вклад в создание геопарка, под руководством и контролем управления научной группой ученых и специалистов успешно завершены все подготовительные работы для представления геопарка в ЮНЕСКО. 20 декабря текущего года в представительстве акима Алматинской области в г. Алматы для журналистов был презентован пилотный проект «Геопарк «Алтын-Эмель»».

Что же дает работа геопарка «Алтын-Эмель» местному населению, району и области? Одна из задач геопарка – это тесная связь с местным населением, привлечение населения к работе геопарка, развитие этнографии и поддержка местных обычаев и традиций. Все сотрудники геопарка являются местными жителями, они трудоустроены и получают заработную плату, соответственно налоговые отчисления от геопарка, в том числе от туризма, поступают в местный бюджет и пополняют его. Уже сейчас многие местные жители открыли в с. Басши свои частные гостиницы, имеют доход от туристов, также как и магазины, в которых туристы покупают продукты. С открытием геопарка в нацпарке «Алтын-Эмель» и в селе Басши будет еще больше туристов, жители, имеющие гостиницы, будут иметь еще больше дохода. Так как туристы будут проезжать по пути в горы Актау села Нурум и Актобе, то жители этих сел также могут открывать свои гостиницы, магазины и иметь доход. Можно будет изготавливать и продавать сувениры, в том числе из камня, национальную одежду, напитки и еду, организовывать катание на лошадах, верблюдах. Также доставлять туристов на своем автотранспорте в участки геопарка. Все зависит от желания и старания самих местных жителей. В свою очередь, с открытием геопарка несомненно улучшится имидж и узнаваемость Кербулакского района и Алматинской области, ежегодно будет увеличиваться поступление налогов в местный бюджет.

Со своей стороны, национальный парк «Алтын-Эмель» прилагает все возможные усилия по выполнению поручений Президента Казахстана, государственных программ, указаний руководства Министерства экологии, геологии и природных ресурсов РК по развитию туризма на своей территории. На территории нацпарка действуют 3 экскурсионных маршрута, имеются 10 смотровых площадок, 11 бивуачных полян и площадок под палаточные лагеря, 6 стоянок для автотранспорта, юрта, 6 гостиниц на 50 мест, имеется кафе вместимостью 200 человек. К настоящему времени разработан Мастер-план по развитию туризма и рекреации в ГНПП «Алтын-Эмель». В соответствии с генеральным планом развития инфраструктуры, Планом управления ГНПП «Алтын-Эмель» на 2019 – 2023 годы, запланировано создание археологического музея под открытым небом в горах Актау (парк «Динозавров»), второго Визит-центра – «Тайгак», 2-х этнографических аулов, пляжного городка, открытие новых туристских маршрутов. В ближайшей перспективе совместно с ТОО «Каз-музейреставрация» будут продолжены работы по музеефикации и благоустройству сакского некрополя «Бесшатырские курганы». Часть объектов туризма нацпарка передаются в долгосрочное и краткосрочное пользование в рамках государственно-частного партнерства.

К.О.БАЯДИЛОВ,
генеральный директор
ГНПП «Алтын-Эмель»

НАГРАЖДЕННЫ ПРЕМИЕЙ «АЛТЫН САПА»

Как сообщила пресс-служба областной палаты предпринимателей, самые лучшие казахстанские предприятия 2019 года были награждены премией Президента РК «Алтын Сапа». Церемония награждения победителей-лауреатов премии президента РК «Алтын сапа» и дипломантов республиканского конкурса-выставки «Лучший товар Казахстана» состоялась в Нур-Султане. Организатором церемонии выступила Национальная Палата предпринимателей РК «Атамекен».

В торжественной церемонии приняли

участие Президент Казахстана Касым-Жомарт Токаев, Премьер-Министр Аскар Мамин, Председатель Президиума НПП «Атамекен» Тимур Кулибаев, Министр индустрии и инфраструктурного развития РК Бейбут Атамкулов, а также депутаты Парламента РК, руководители центральных государственных органов и предприятий Казахстана.

Алматинскую область в конкурсе на звание лучшего казахстанского предприятия представляли 7 компаний: ТОО «Koger», ТОО «Интеллсервис», ТОО «Новус Полимер», ТОО «КПК ZETA», ТОО «Будан», ТОО «Макс

Дорстройсервис», ТОО «Адили Текстиль».

ТОО «КПК ZETA» было признано «Лучшим предприятием, выпускающим товары для населения». Компания работает на рынке Казахстана с 1996 года. Основным видом деятельности является производство мебели, кованых изделий и пластиковой продукции. Компания выпускает 4 тысячи наименований продукции, при этом доля казахстанского содержания составляет 100%. При этом отличительной особенностью компании является производство изделий из переработанного пластика, что является одним из наиболее востребованных актуальных направлений в борьбе с отходами из пластмассы.

Международной премией «Бизнес Кемелділік» - «Деловое совершенство» было удостоено ТОО «Адили Текстиль» - компания, которая первой внедрила инновационное производство по печати на натуральных тканях и аксессуаров с национальным казахским орнаментом. Развивая свой бизнес в торговле, компания запустила собственное отделочное производство, которое позволяет наносить активные красители на водной основе. Выпускаемые аксессуары декорированы казахстанскими орнаментами и мотивами.

В соответствии с Указом Президента от 9 октября 2006 года № 194 Премия Президента Республики Казахстан «Алтын сапа» присуждается ежегодно на конкурсной основе за достижение организацией значительных результатов в области качества продукции и/или услуг, обеспечения их безопасности, а также за внедрение организацией высокоэффективных методов управления качеством.

Вручение премии Президента Республики Казахстан за достижения в области качества является ключевым событием года. Премию вручает Президент Республики Казахстан, что говорит о большой значимости этого конкурса для страны.

Основные целями конкурса на соискание премии Президента РК «Алтын Сапа» являются активизация деятельности предприятий и организаций, направленной на повышение качества отечественной продукции; содействие насыщению рынка Казахстана высококачественной и конкурентоспособной продукцией и популяризация идеи качества среди населения.

Ш. БАТЫРХАНОВ.

БІР КҮН

**ҚҰДАЙ ТАҒАЛА АДАМ
БАЛАСЫН ЖАРАТҚАНДА
ОНЫҢ ЫРЫЗДЫҒЫН ӘР
ІС-ХАРЕКЕТТЕН ТАБУҒА
ЖАЗЫПТЫ. БІРЕУГЕ
АУЗЫНАН АҚ МАЙ
АҒЫЗҒАН МОЛ ДӘУЛЕТІ
ЖАН ҚИНАЛЫССЫЗ
КЕЛІП, ДҮНИЕ БАЙЛЫҒЫ
БІР СӘТТЕ ҚОНСА, ЕНДІ
БІРЕУ ӨМІР БОЙЫ ТЕК
ЕҢБЕКТЕНУМЕН ӨТЕДІ.
АРТЫҚ ЕШТЕҢЕ ҚҰРАЙ
АЛМАЙДЫ. ТАПҚАНЫ
КҮЙКІ ТІРЛІКТІҢ КӨП
КЕРЕГІНЕН АСПАЙ
ЖАТАДЫ.**

Өткен жылдарда интернетте талдықорғандық Ғалым Нәкеев туралы бейне-ролик барлық жерді шарлаған болатын. Онда қырықтың қырқасына шыққан жігіт ағасының 50 келілік 5 қап ұнды қиналмай көтергенін көріп таң-тамаша болғанбыз. Қайратына сүйсініп, тіл-көзіміз тасқа достік. Зіл-батпан жүк көтеріп, маңдай терімен ақша табатын еңбек адамының бір күнін жазуды біз де мақсат еткен болатынбыз. Соның сәті жаңа жыл бастала түсті. Арманмен ойда-жоқта танысып қалдым. Бәлкім басқа бір арбакеш әлде ұн тасушымен танысуым да мүмкін еді. Себебі, базарда осындай ауыр жұмыс істейтіндердің қарасы аз емес, көбі өзіміздің қаракөз бауырларымыз. Анадайда машинаға ұн тиеп, үсті-басын қаққылап дүкенге қайтып келе жатқан жігітке жанасалай барып сәлем бердім. Мені ұн жеткізуге тапсырыс берушілердің бірі-ау деп ойласа керек. Сәлемнен соң бірден машинаңыз қай жақта деп жүре сауал қойды. Жасын 35-терде болар деп шамалаған соң, сөзімді аға деп бастадым.

— Кешірерсіз, сізге бір өтінішпен келіп едім, — деген сөзіме жауап қатпастан, бетіме бар денесімен бұрыла аңтарыла қарады. Жолдың шетіне, адам аяғы саябырлау шетке қарай бейімдеп, өзіне келген бұйымтайымды айттым. Осы сәтте оның суық сорып, тотыққан жүзі қызара қалғанын аңғардым.

— Бұл, бұл қалай болар екен?.. Елдің бәрі істеп жатыр ғой — деп қысылып қалғандай сыңай танытты ол. Адамның ішкі қызығушылығы

дегенді қойсаңызшы. Өзімді таныстырып, келген себебімді толықтай түсіндіруге тырыстым. Мені әбден тыңдап болғасын, жұмыс жағына бір көз тастап алып: «Қазір сізбен сөйлесіп тұратын көп уақытым жоқ. Ал, жұмыс жайын білгіңіз келсе, менімен бірге жүріңіз, көріңіз» — деп өзі істейтін дүкенге қарай бастады.

Бергі жағы азық-түлік сататын дүкен болғанымен, арғы бөлмесі төбеге дейін жиналған қап-қап ұн сақтайтын қойма екен. Арманмен осы жерде келесі тапсырысқа дейінгі аз уақыт ішінде танысып үлгердік. Жасы мен ойлағандай емес екен. Енді ғана 25-тен асыпты. Ақсу жақтың тумасы. Талдықорғанға көшіп келгендеріне

салып, үстіне жұғып қалған ұнның шаңын қағып, бұрыла беріп «Жолыңыз болсын» — деді. Анау самарқау басын изеді де, жөніне кетті. Осы сәтте мен адам еңбегі туралы ойладым. Бәлкім өзім де талай рет жаңағы ұн сатып алған адам сияқты бұларға еш мән бермес-тен кегжиген шығармын. Ойымды Арманның дауысы бұзды. — Міне, ағасы, осылай... Біздің бір күндік жұмыс... Күнделікті осы тірлік қайталаңады...

Қоймаға қайта оралдық. Өңгі-меміз үзіле берді. Түске дейін жиырмаға жуық тапсырысты дйттеген жеріне жеткізіп беріп келді... Түскі астың уақыты болғасын кеңінен сөйлесудің сәті түсті-ау деп топшылағанмын. Сөйтсем, жарты сағат уақытта

тамағын ішіп, жұмысқа қайта кірісуі керек екен. Жұмыстың реті сол. Дегенмен, ойда жүрген бірнеше сауалыма жауап беруге уақыт тапты.

— Біздің жұмысты ауыр деп айта алмаймын. Ең ауыр жұмыс деп шахтадағылар мен мұнайда істейтіндерді айтар едім. Осы екі жұмысты істеп көргендіктен айтып отырмын. Бейнеті мол. Бұрындары техника аз уақытта тіптен қиын болатын. Қазір көбі компьютердің басқаруымен істеледі, сосын арнайы кәсіби мамандарды жұмысқа алатын болды. Сондықтан ол жақтан кетуге мәжбүр болдым. Мұнайшы, немесе бұрғылаушы деген бір жапырақ қағазын өтірік болса да сатып алғандар әлі де істеп

болған осында. Әлі де істеп жүр. Соған қарағанда адам бір жұмысты ұзақ уақыт істесе, шынығып алатын сияқты ғой. Әкеден ерте айырылған соң амалсыз қара жұмысқа араластық, барахолкада араба да сүйредік, жүк те түсірдік, ауыр жұмыс адамды көмбіс қылады екен. Денсаулықтың барында осындай жұмыс жасамасақ, бізге дайынды кім береді? — деген ол жұмысты басталар уақыты болғанын айтып, тұруға қамданды.

Түстен кейінгі жұмыс тіптен қарбалас болды. Тұтынушысының көңілін тапқысы келген қожайын жеңіл-желпі зат болса да көтерісіп жіберуге Арманды ұдайы

Арбакеш АРМАН

бес жылдай болыпты.

Өңгімені енді бастай бергеніміз сол еді келесі бір ұн жеткізіп беру туралы алдыңғы бөлмеден дауыс шықты.

— Күте тұрыңыз — деді де шығып кетті. Күт дегеніне күте алмадым. Ілесе шықтым. 50 кило ұнды иығына арта салды.

— Машина алысырақ жерде тұр, соңымнан ілес, — деді ұн алған жігіт ағасы алға озып. Көріп жүрген үйреншікті жағдай болса да дәл қазір қасымда еңсесі түсе мықшындап қап көтерген жігітке аяушылықпен қарадым. Машинаны жақын жерге қоюға да болар еді ғой деп іштей алдыда келе жатқан тұтынушыны кінәладым. Арман қапты машинаға

жатыр. Оның үстіне қарап отырған сырқат шешем мен колледжде оқитын қарындасымның қасында болайын деп осында қайтып келдім, — деп әңгімесін жалғады ол. Айтуынша, әкесі қайтыс болған соң анасын жақсы жерде емдету үшін әдейі облыс орталығына көшіп келген. Мұнда да күнделікті табысы әрқалай шығады екен. Оған тапсырыстың көп болғаны жақсы. Әр қап ұннан өз үлесін алып отырады.

Күнделікті ішіп-жем мен үйдің қажеттілігін осы ұн тасумен тауып отырғаны үшін Аллаға сансыз шүкір дейді.

— Елу келі ұнның үш-төртеуін бір жолда көтеретін жігіттер

шақыратынын байқадым. Осы тұста тағы: «Жазда рахат! Ұнды арбамен де жеткізуге болады. Қыста жолдың бәрі мұз бен қар басып қалатындықтан, осылай көтерген ыңғайлы» - деп қалды.

... Екінті ауа тапсырыс та саябырлады. Қасымдағы орындықта қалжыраған жігіт әңгіме үстінде мызғып кетті. Оятуға қимадым. Сәл де болса жаны мен тәніне тыныштық болсыншы дедім...

Үйге қайтып келе жатып Арманның мына бір сөзі санадан шықпады. «Денсаулықтың барында осындай жұмыс жасамасақ, бізге дайынды кім береді?». Іштей Алладан Арманға және сол секілді ауыр жұмыс істеп, отбасын асырау үшін жарғақ құлағы жастыққа тимей зыр жүгіріп жүрген жігіттер үшін денсаулық сұрадым. Бір үйдің, тіпті бір әулеттің үміті ғой олар. Бір сәт, жылы кабинет, жұмсақ креслода отырып, үйге шаршап келдім деп кергіп кіретін өзімнен ұялдым. Әңгіме арасында Арман бұл жұмысы үшін налымайтынын айтып еді. Бәлкім, Құдай тағала осындай жандарды біздей әлсіз құлдарына ғибарат үшін жіберетін де шығар? Кім білсін?!

Арманның бір күнгі жұмысынан шүкіршілік деген ғибарат алдым. Қандай да бір ауыр жұмыс істеп жаны қиналса да, өзінен де әлсіз, кембағал жандарға қарап тәубе етіп отырған осындай азаматтардан қалай айналмайсың?!

Ақтанберді НАЗЫМҰЛЫ

ДЕПУТАТ ЕЛ ІШІНДЕ

Сарқан аудандық әкімдігінің кіші мәжіліс залында Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенат депутаты Төлеубек Мұқашев Сарқан ауданы сайлаушылары өкілдерімен кездесу өткізді.

ЕЛ ДАМУЫНА ОҢ СЕРПІН БЕРЕДІ

Оған облыстық, аудандық мәслихат депутаттары (14 депутат), аудандық мекеме — ұйым басшылары, аудандық Қоғамдық Кеңес мүшелері, аудандық ардагерлер кеңесінің төрағасы Қадыл Жанасбеков қатысты. Кездесуді аудан әкімі Марат Разбеков ашып, жүргізді. Сенат депутаты Төлеубек Төлеуұлы «Педагог мәртебесі

туралы» Заңын жиналғандарға жан-жақты түсіндірді, бұдан соң осы Заң төңірегіндегі ой-пікірлер ортаға салынды.

Алғашқы сөз тізгінін алған Алматы облыстық мәслихатының депутаты Жамал Құлахметова ұстаздардың Заң жобасын талқылаудағы барлық ұсынысты аталған Заңда толық көрініс тапқандығына ризашылығын білдірсе, аудандық білім бөлімінің басшысы Панар Имангазиева ұстаздардың 16 сағаттық апталық жүктемесінің 2021 жылы ғана енгізілетіндігін айтып, Заңда мұғалімдердің зейнетке шығудағы еңбек өтілі ескерілмегендігіне тоқталды.

Келесі кезекте атаулы әлеуметтік көмектің өзгерістері сөз болып, бұл бағыттағы шешімін табуға тиісті іс-шараларды аудандық жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімінің басшысы Нұржан Адилова айтып өтті. Қазіргі таңда АӘК-нің ережелері нақтыланбағаны қолбайлау болып

отыр. Атаулы әлеуметтік көмек алатын отбасылардың балаларына арнайы әлеуметтік пакет беруде оңтайлы шешім қажет. Осы тақырыпта жұмыспен қамту орталығының директоры Дидар Сағынғали атқарылып жатқан жұмыстарды өз сөзіне арқау етті. Сонымен қатар кездесуде мал ұрлығы бойынша қатаңдатылған шаралардың дұрыстығын аудандық полиция бөлімі

басшысының міндетін атқарушы Мұрат Қалиасқаров мәлімдеді.

Аудан тұрғындарының өміріне елеулі өзгерістер әкелетін, ел дамуына оң серпін беретін мұндай нақты қадамдар қалың қауымның үмітін үкілей түседі.

Жомарт ИГІМАН,
аудандық мәслихат депутаты.

БІЛІМ ОШАҒЫНДА

ЖАСТАРҒА ЖАСАЛҒАН ЖАҢА МҮМКІНДІК

Кәсіпкерлік қарқынды экономикалық дамудың діңгегі екені анық.

Халықтың өз алдына жеке іспен айналысуы қай жағынан алып қарасақта тиімді. Кәсіпкер болуға бекінген адам қаржылық тәуелсіздікке ие болумен қатар өзгені де жұмыспен қамтиды. Жаңа өндіріс пен жұмыс орындарының қалыптасуы мемлекет үшін де үлкен маңызға ие. Ал Елбасының «Еңбек етуші халықтың 60% -ы шағын және орта бизнесте жұмыс істеген кезде Қазақстан тұрақтылыққа қол жеткізеді», – деген сөзі көптеген тың идеялар мен жобалардың бастауы бола білді.

Бизнес – тәуекелі көп сала. Ал оны тізгіндеген адам 100 қадамын алдын ала ойластырып қоятын, түйсігі мықты болуы шарт. Дер кезінде дұрыс шешім қабылдап, қандай жағдайда да еңбектенуін тоқтатпайтын жан ғана табысқа қол жеткізе алатыны бәрімізге анық. Дәл сондай талабы зор адамдарға көп жағдайда біліктілік, кәсіптік және қаржылық сауаттылық жетіспей жатады. Әу бастан жеке кәсіп жүргізуге бейімделмегендіктен олар түрлі қиындықтармен бетпе-бет келіп, ақыр соңы құйған қаражатын ақтамаған кәсібін тоқтатып қояды. Осы сынды сәтсіздіктер халықтың кәсіптік әлеуетін төмендетіп, мемлекетті экономикалық тоқырауға алып келеді. Сондықтан да кәсіпкерлікке қолдау жасап, оның дамуына қолайлы жағдай туғызу аса маңызды. Осы мақсатта кәсіпкерлікті ынталандыру шаралары қолға алы-

нып, өз ісін ашуға талпынған азаматтардың мүмкіндіктерін арттыру жоспары айқындалған. Бизнес аспақ болғандарға қаржылық қолдау да көрсетіледі. Бүгінде мемлекеттік бағдарламалардың ықпалымен бизнес жүргізудің қырсырын, қаржылық сауаттылық пен нәтижелі жұмыс жасаудың басты қағидаларын үйрететін тегін курстар мен семинар-тренингтер бар. Олар кәсібін жоғарғы деңгейге көтеруді мақсат тұтқан кәсіпкерлермен қатар, бұрын соңды бизнеспен айналыспаған азаматтарға да қолжетімді. Бұл тұста айрықша басымдылық өзін-өзі жұмыспен қамтуға ұмтылған жастарға берілген. Экономикалық белсенді халықтың басым бөлігі кәсіпкер жастар болуы керек деген қағиданы берік ұстанып, мемлекет оларға көп мүмкіндік туғызып отыр. Жастарды кәсіпкерлікке баулып қолдау көрсету әсіресе соңғы жылдары

жүйелі түрде жүргізіліп келеді. Бүгінде осы мақсатта еліміз бойынша бизнес-инкубаторлар мен Start-Up академиялар жұмыс жасайды. Олар «DAMU» кәсіпкерлікті қолдау қоры және «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасымен бірлесіп жұмыс атқарады. Бизнесің қырсырын білетін мамандар аталмыш орталықтарда кәсіпкерлікке енді бет бұрған азаматтарға кешенді тегін кеңес беріп, көмек көрсетеді. Бүгінгі таңда жетісулық жастар да осындай мүмкіндікті тиімді пайдаланып, ойлаған жобасын іске асыра алады. Оған Жетісу мемлекеттік университетінің негізінде құрылған «StartUp Academy ZHNU» көмектеседі. Академияның басты мақсаты университет студенттері, магистранттары, докторанттары мен ғалымдарының коммерциялық әлеуеті бар идеяларын анықтау. Соның аясында авторлар мен қатысушыларға инновациялық технологияларды ұсыну мақсатында білім беру және консалтингтік іс-шаралар ұйымдастырылады.

жуық жас бар. Біз жас ғалымдар мен бизнес ашуға ниетті азаматтарға бағыт-бағдар беріп, олардың стартаптарын көпшілікке танытуға мүмкіндік туғызамыз. Бизнес жоспардың құрылуынан бастап оның нарыққа шығуына дейінгі барлық кезеңде қолдау көрсетеміз.

Орталықта робототехника зертханасы да жұмыс жасайды. Ол жерде кез келген студент робототехника, электроника, бағдарламау, инженерия, мехатроника саласындағы инновациялық жобаларымен айналыса алады. Ал жақында ғана академия негізінде «Атамекен» ҰКП кеңесі құрылды. Енді олар бірлесіп Алматы облысының жас кәсіпкерлері мен жас ғалымдарының инновациялық және стартап-жобаларын іске асыруына жағдай жасап, гранттық қаржыландыру бағдарламаларына қатысуға мүмкіндік туғызып, инвесторларды іздеп, бизнесті жүргізу дағдыларын да үйретпек. Университеттегі кәсіпкерлік палатасының жұмысы студенттерге бизнес және кәсіпкерлік негіздерін оқытудан басталды. Бүгінде 118 білімгер гранттық қаржыландыру бағдарламаларына қатысуға мүмкіндік беретін сертификаттарға ие. Бұл туралы стартап академияның ғылыми зерттеулер нәтижелерін коммерцияландыру бойынша сарапшы Балжан АМАНБЕКОВА былайша ой өрбітті: «Бұл академия жаңа идеялар мен тың жобаларды іске асыратын алаң. Бүгінде осында белсенді түрде жобалармен айналысатын жиырмаға

Кемшіліктерін түзе-тіп, жобаны инвесторларға дұр-ыс таныстыру жолдарын да үйретеміз. Оған қоса болашақ кәсіпкер тегін курстар мен семинарларға қатысып, осы саладағы білімі мен біліктілігін арттырады. Орталыққа келген студенттер мамандардан кеңес алып қана қоймай, қаржылық қолдауға да ие бола алады. Осы мақсатта жыл сайын қомақты жүлде қоры бар республикалық, облыстық және университетішілік байқаулар да ұйымдастырылып тұрады. Сол арқылы стартап жобалар инвесторлардың көзіне түсіп, болашақта жүзеге асуына үлкен мүмкіндік туады».

Ашылғанына аз уақыт болған академияның бүгінгі таңда жеткен жетістіктері де аз емес. Сауатты жүргізілген жұмыс пен қажетті қолдаудың арқасында қаншама жас өз идеясын көпшілікке ұсынуға мүмкіндік алып, облысымыздың кәсіпкерлік әлеуетіне өз үлес-терін қосып отыр. Соның бірі Олжас Закирұлының «Мәрім Қазакстан» атты инновациялық жобасы. Оның басты мақсаты ас үй жиһаздарында қолданылатын мәрмәр тасына ұқсас келетін композициялық материалдардан жасалған өнімді Қазақстан нарығына енгізу. Аталмыш өнімнен

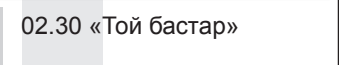
жасалған заттар берік, жанғыш емес және жөндеуге жарамды келеді. Ал микробтарға қарсы негізі оның басты артықшылығы болып табылады. Сондықтан да оны үстел, ас үй жуғыштарымен қоса жуынатын бөлме бұйымдары үшін де қолдануға болады. Одан бөлек бұл мәрмәрдан терезе жақтауы мен қаптау плиталары сияқты құрылыс материалдары да жасалады. Тағы бір атап өтетіні, бұл материалдың гранит және тасқа ұқсас түрлері бар. Табиғи өнімге қарағанда бағасы да арзан, жасалу жолы да жеңіл. Осындай артықшылықтарға ие «Мәрім Қазакстан» жобасы ҚР Білім және ғылым министрлігінің Ғылым комитеті мен Дүниежүзілік банк ұйымдастырған байқау-да үздік атанып, 180 000 000 теңге соммасындағы грантқа ие болған. Ал физика-математика факультетінің студенттері Маржан Чалматаева мен Ақерке Көкімжан жас ағашты тамырландыратын құнарлы қондырғы жасап шығарып, бірнеше байқаудың жүлде қорына ие болған. Жас өнертапқыштар органикалық қалдықтар арқылы жасалған биотыңайтқышты пайдаланып, тамырландырғыш құнарлы қондырғыны шығаратын жадьқты жасап сол арқылы ағаш өсіру технологиясын әзірлеген. Қоршаған ортаны тазалау барысында күнделікті шығатын органикалық қоқыстарды адам өміріне пайдаланып биокөмір ретінде пайдалануға болады. Бұл құралдың қалаларды көгалдандыруға, жеке шаруашылықтардағы жидек ағаштардың өнімділігін арттыруға тигізер пайдасы көп. Осы сынды ерекше идеяларын ұсына алатын жастарды ынталандырып қолдау көрсету елдегі барлық саланың дамуына бастар жол.

Жас буынның санасы жаңашылдыққа толы. Олардың ойында көптеген жаһандық күрмеулі мәселелер шешімін тауып та қойған болар. Түрлі салаларды қамтитын инновациялық жобаларды дайындауға қауқары жететін дарынды жастарымыздың саны күннен күнге артуда. Байқап қарасақ қазіргі таңда жастар заңгер, мемлекеттік қызметкер сияқты үйреншікті салаларға қарағанда, өз ойы мен жоспарларын еркін жүзеге асыра алатын кәсіпкерлікке бейім. Тәуелсіз болуға ұмтылған кемел ұрпақтың бұл таппынысына дер кезінде дем беру мемлекетімізді табысқа бастарына сеніміміз мол.

Айсұлу ӘБШЕВА

Дүйсенбі - Понедельник, 13 қаңтар

	02.30 «Той бастар»
	
06.00 «Тамаша» 07.30, 16.35 «Қызық таймс» 08.40, 14.50 «Тракторшының махаббаты» 10.20, 21.40 Т/х «Листопад» 12.00 «Жаңалықтар» 12.30 Т/х «Рәзия» 13.00 Т/с «Между нами, Девочками» 17.45, 23.15 Т/с «Абдулхамит хан» 19.30 «Қортынды жаңалықтар» 20.00 Т/х «Қаламгер» 20.50 «Народный контроль» 21.00 Итоги дня 00.15 «Төрлетіңіз»	07.00 Әнұран 07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.00 Апта /қаз/ 10.00 Апта (рус) 11.00 «Спорт-тайм» 11.20 «Полицейская служба» 11.40 «Латыннегізді әліпби» 12.00 «Киноман» 12.55 «Зерделі отбасы» 14.00 «Әсем әуен» 14.30 «Бағбан» 15.00 К/ф «Дүбәрә» 17.00 Жаңалықтар 17.20 Новости 17.25 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы» 18.00 «Шашу» 19.00 «Әдебиет пен адамзат» 19.30 «Ел қамы» /тікелей эфир/ 20.30 Жаңалықтар 21.00 «Туржорық» 21.30 Новости 22.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 71-бөлім 22.45 «Нет-лайк» 23.00 Жаңалықтар 23.30 Новости 23.55 Әнұран

	06.00, 05.00 «Ән мен әзіл» 06.30 «Күлдірген» 07.00, 18.00, 01.00 «Үздік әзілдер» 08.00 М/ф «Маша и медведь» 09.50, 18.05 Т/х «Сыла» 11.50, 21.00 Т/с «Қара ниет» 12.50 М/с «Буба» 13.25, 21.00 Т/с «Не ври мне» 14.00 Т/х «Улыбка пересмешника» 16.10 «Кім кінәлі» 20.00, 02.00 Astana Times 22.00 Т/х «Жаза» 00.00 «Қазнет» 04.00 Сырты бүтін
---	---

	06.00, 02.40 Т/х «Когда зовет сердце» 06.55, 03.20 «Той заказ» 07.25, 18.00 «Басты жаңалықтар» 08.00 «Доброе утро» 11.00 «Мужское/Женское» 12.00 «QALAYYUM LIVE» 15.15 «На самом деле» 16.10 Т/с «Зеленый фургон» 18.45 «Пусть говорят» 20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ» 20.45, 22.50 Т/с «Фонарей-14»» 22.00, 01.50, 03.45 «П@УТИНА» 00.15 «Жаңа жылдың басты концерті»
---	---

	07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ 07.05 «Дау-дамайсыз» 07.30, 01.30 Т/с «Мұңайма Нефисе» 08.40, 17.20 Т/х «Жат туыстар» 09.40, «Смеяться разершается» (Қайталау) 11.30 «Счастье из осколков» мелодрама 15.00 «Не плачь по мне, Аргентина» 16.00 Т/х «Сағыныш» 18.10 Т/с «Қарат теңіз» 19.30 Кешкі жаңалықтар 20.00, 03.30, 04.15 «Астарлы ақиқат» 21.00 Вечерные новости 21.40 «Мост» 23.50 Х/ф «Осиное гнездо»
---	---

Сейсенбі - Вторник, 14 қаңтар

	06.00 «Қортынды жаңалықтар» 07.30, 16.35 «Қызық таймс» 08.40, 14.50 «Тракторшының махаббаты» 10.20, 21.40 Т/х «Листопад» 12.00 «Жаңалықтар» 12.30 Т/х «Рәзия» 13.00 Т/с «Между нами, Девочками-2» 17.45, 23.15 Т/с «Абдулхамит хан» 19.30 «Қортынды жаңалықтар» 20.00 Т/х «Қаламгер» 20.50 «Народный контроль» 21.00 Итоги дня 00.15 «Төрлетіңіз»		07.00 Әнұран 07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.00 Жаңалықтар 09.30 Новости 10.00 «Туржорық» 10.30 «Әдебиет пен адамзат» 11.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 71-бөлім 12.00 «Ел қамы» 13.00 «Шашу» 14.00 «Әсем әуен» 14.30 Д/ф «Ғажайып мәдениет» 15.00 «Әсем әуен» 16.00 «Болмыс» ток-шоуы 17.00 Жаңалықтар 17.15 «Әсем әуен» 17.20 Новости 17.25 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы» 18.00 «Шашу» 19.00 «Диалог» /прямой эфир/ 19.30 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен» 20.30 Жаңалықтар 21.00 «Экорейд» 21.30 Новости 22.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 72-бөлім 23.00 Жаңалықтар 23.30 Новости 23.55 Әнұран
--	--	---	--

	06.00, 05.00 «Ән мен әзіл» 06.30 «Күлдірген» 07.00, 18.00, 01.00 «Үздік әзілдер» 08.00 М/ф «Маша и медведь» 09.50, 18.05 Т/х «Сыла» 11.50, 21.00 Т/с «Қара ниет» 12.50 М/с «Буба» 13.00, 21.00 Т/с «Не ври мне» 14.00 Т/х «Улыбка пересмешника» 16.10 «Кім кінәлі» деректі драма 20.00, 02.00 Astana Times 22.00 Т/х «Жаза» 00.00 «Қазнет» 04.00 Сырты бүтін
---	---

	06.00, 02.40 Т/х «Когда зовет сердце» 06.45, 03.20 «Той заказ» 07.25, 18.00, 01.50 «Басты жаңалықтар» 08.00 «Доброе утро» 11.00 «Ералаш» 11.10 «Мужское/Женское» 12.00 «QALAYYUM LIVE» 15.15 «На самом деле» 16.10 Т/с «Зеленый фургон» 18.45 «Пусть говорят» 20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ» 20.45, 22.50 Т/с «Фонарей-14»» 22.00 «П@УТИНА» 00.15 «Дискотека 80-Х» 02.35 «Ұшқалақ»
---	---

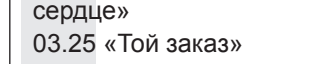
	07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ 07.05 «Кешкі жаңалықтар» 07.30, 01.30 Т/с «Мұңайма Нефисе» 08.40, 17.20 Т/х «Жат туыстар» 09.30, «Новости» (Қайталау) 10.10 «Розыск» мелодрама 11.00, 21.40 Х/ф «Мост» 15.00 «Не плачь по мне, Аргентина» 16.00 Т/х «Сағыныш» 18.10 Т/с «Қарат теңіз» 19.30 Кешкі жаңалықтар 20.00, 03.30, 04.15 «Астарлы ақиқат» 21.00 Вечерные новости 23.50 Х/ф «Осиное гнездо» 02.30 «Той бастар»
---	--

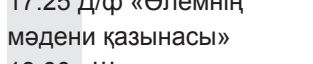
Сәрсенбі - Среда, 15 қаңтар

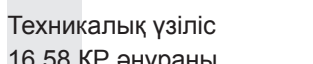
	06.00 «Қортынды жаңалықтар» 07.20, 16.35 «Қызық таймс» 08.35, 14.50 «Тракторшының махаббаты» 10.20, 21.40 Т/х «Листопад» 12.00 «Жаңалықтар» 12.30 Т/х «Рәзия» 13.00 Т/с «Между нами, Девочками-2» 17.45, 23.15 Т/с «Абдулхамит хан» 19.30 «Қортынды жаңалықтар» 20.00 Т/х «Қаламгер» 20.50 «Народный контроль» 21.00 Итоги дня 00.15 «Төрлетіңіз»	15.00 «Не плачь по мне, Аргентина» 16.00 Т/х «Сағыныш» 19.30 Кешкі жаңалықтар 20.00, 03.40, 04.25 «Астарлы ақиқат» 21.00 Вечерные новости 21.40 Х/ф «Мост» 23.40 Х/ф «Осиное гнездо» 02.30 «Той бастар»
--	--	--

	16.55-ке дейін ТЕХНИКАЛЫҚ ҮЗІЛІС 16.55 Әнұран 17.00 Жаңалықтар 17.20 Новости 17.25 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы» 18.00 «Шашу» 19.00 «Ұлт пен рух» 19.30 «Жетісу жұмбақтары» 20.00 «Қателік» 20.30 Жаңалықтар 21.00 «Арнайы репортаж» 21.30 Новости 22.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 73-бөлім 23.00 Жаңалықтар 23.30 Новости 23.55 Әнұран
---	---

	17.00 «Кім кінәлі» деректі драма 17.40, 01.00 «Үздік әзілдер» 18.05 Т/х «Сыла» 20.00, 02.00 Astana Times 21.00 Т/с «Қара ниет» 22.00 Т/х «Жаза» 00.00 «Қазнет» 13.00, 21.00 Т/с «Не ври мне» 04.00 Сырты бүтін 05.00 «Ән мен әзіл» концерті
---	--

	Техниалық үзіліс 17.00 «На самом деле» 18.00 «Басты жаңалықтар» 18.45 «Пусть говорят» 20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ» 20.45, 22.50 Т/с «Фонарей-14»» 22.00, 02.05 «П@УТИНА» 00.15 «Диверсант» 02.50 «Когда зовет сердце» 03.25 «Той заказ» 04.00 «Ұшқалақ»
---	--

	Техникалық үзіліс 16.58 ҚР әнұраны 16.58 Сериал «Воронины» 18.00 Сериал «Ивановы-Ивановы» 20.00 Информбюро 21.00 Сериал «Иффет» 22.00 « What's Up» 23.30 «Әзілдер жинағы» 01.10 Сериал «Мехектің өмірі» 01.50 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері 02.30 Х/ф «Цена Измены» 04.00 «Ризамын» 05.00 Әзіл студио
---	---

	Техникалық үзіліс 17.00, 03.45 Т/с «Элиф» 18.00 Т/с «Балабол-3» 19.00 Сериал «Вольная грамота» 20.00, 23.10 Т/с «Слуга народа-2» 21.00 Лотерея 777 21.05 Т/х «Зың-зың Күлпаш» 22.05 Телехикая «Азулылар әулеті» 00.20 Х/ф Напролем 02.30 «Япурай» 03.00 Т/с «Жаңа келін» 04.30 «Жеңіп көр» 05.15 «Гу-гулет»
---	---

	Техникалық үзіліс 17.00, 03.45 Т/с «Элиф» 18.00 Т/с «Балабол-3» 19.00 Сериал «Вольная грамота» 20.00, 23.10 Т/с «Слуга народа-2» 21.00 Лотерея 777 21.05 Т/х «Зың-зың Күлпаш» 22.05 Телехикая «Азулылар әулеті» 00.20 Х/ф Напролем 02.30 «Япурай» 03.00 Т/с «Жаңа келін» 04.30 «Жеңіп көр» 05.15 «Гу-гулет»
---	---

ЕРІКТІЛЕР ЖЫЛЫ

ЖІГЕР, ЖҮРЕК ЖӘНЕ НИЕТ

Бола...

«БАСҚАҒА ҚУАНЫШ СЫЙЛАЙ

БІЛГЕН – ЕҢ БАҚЫТТЫ ЖАН» ДЕГЕН ЕКЕН ДЕНИ ДИДРО. ЕРІКТІ ВОЛОНТЕР БОЛУ ДЕГЕНІМІЗ РИЯСЫЗ МЕЙІРІМДІЛІК КӨРСЕТУ, ЖАҢА ДАҒДЫЛАРҒА ҮЙРЕНІП, АДАМДАРҒА ЖАҚСЫЛЫҚ ЖАСАУ, ТӨРТ ҚАБЫРҒА ІШІНЕ ҚАМАЛЫП, ТАҒДЫРЫНА НАЛЫП ОТЫРАТЫН МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ ЖАНДАРДЫҢ ҚЫЗЫҚТЫ ДА ӘСЕРЛІ ІСТЕР МЕН ОҚИҒАЛАРДЫҢ ОРТАСЫНДА БОЛУЫ ҮШІН КӨМЕКТЕСУ, ТАҒДЫРДЫҢ ТЕЗІМЕН ҚИЫН ЖАҒДАЙҒА ТАП БОЛҒАН АДАМНЫҢ ЖАНЫНАН ТАБЫЛУ, ҚОЛЫНАН КЕЛГЕНШЕ СҮЙЕУ БОЛА БІЛУ ДЕГЕН СӨЗ. ОЛ ЕКІНІІ БІРІНІІ ҚОЛЫНАН КЕЛМЕЙТІН ІС.

Ерікті волонтерлер болу үшін адамдарға ниет білдіру, жаны ашып, есіркей білу, ашуды ақылға жеңдіре білу, командада жұмыс жасай білу ғана емес, адалдық, парасаттылық сияқты адамгершілік қасиеттер керек.

Жылдың басын енді парақтаған тұста волонтер жайында неге тіл қатты демессіздер. Өздеріңіз жақсы білетіндей, өткен жылдың мамыр айында Қостанайда өткен Қазақстан-Ресей жастарының форумында «Ұлттық еріктілер желісі» ұйымының төрайымы Вера Ким 2020 жылды Еріктілер жылы деп жариялауды ұсынды. Мемлекет басшы-сы Қасым-Жомарт Тоқаев бұл ұсынысты қолдайтынын айтты. «ҚР Президенті ретінде мен әрқашан волонтерлардың қозғалысын қолдайтынмын деп жеткіземін. Сондықтан Сіздердің келесі жылды Волонтерлар қозғалысының жылы деп жариялау туралы ұсыныстарыңызды толығымен қолдаймын. Еріктілер - жаны таза адамдар. Олар - елдің шынайы патриоты, сол үшін де құрметім шексіз. Белсенді азаматтық ұстанымдарыңыз мемлекеттің дамуына айтарлықтай септігін тигізетіні сөзсіз», - деді Президент. Көп ұзамай, 2020 жыл Қазақстанда Волонтер жылы деп жарияланды. 26 тамызда Мемлекет басшысы қаулыға қол қойды. Ол бойынша Үкіметке Волонтер жылын өткізу бойынша қажетті шаралар қабылдауды тапсырды.

Сонымен, 2020-шы жыл Еріктілер жылы деп жария етілді. Осыған сай «Біздің елде еріктілік қаншалықты дамыған, еріктілер жылында не істеу керек?» деген заңды сұрақтар туындайды.

Қазақстандағы волонтерлік мәселесі

Жалпы, желілердегі мәліметтер бойынша, Қазақстанда волонтерлік 1991 жылдан бастап БҰҰ Еріктілер қозғалысы бағдарламасының пайда болғаннан кейін дами бастаған. Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Үкіметінің БҰҰ-ның Бас Ассамблеясының еріктілер қозғалыс қарарына қаржылай демеуші болған. 1997 қараша айында Қазақстан 100-ге жуық дүниежүзі елдерімен қатар А/RES/52/17 қарарына қол қойып, 2001 жылды Халықаралық Еріктілер жылы деп аталса, Қазақстан Индонезия, Лаос, Маврикия мен Нигер мемлекеттерімен бірігіп 2002 жылдың желтоқсан айында А/RES/57/106 қарарына демеуші болыпты. Онда былай делінген: «... волонтерлік принципі кез келген стратегияның маңызды компоненті, кедейшіліктің азаюы, тұрақты дамуы, денсаулық, төтенше жағдайлардың алдын алу және басқару, әлеуметтік интеграция және әлеуметтік эксклюзивті жеңу және дискриминация».

Ең алғашқы ҰЕҰ Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін құрылып, міне солар алғашқы болып қоғамдағы волонтерлік идеясын көмектің жаңа формасы ретінде, қоғамдық өмірде азаматтық қоғамның араласуы және одақ мәселелерін сол одақпен шешу ретінде тартқан. Бүгінде волонтерлік сферасы көптеген жетістікке жеткеніне қарамай, ол пайда болу кезеңінде, өзіне қызығушылық танытқан барлық мүдделі жақтың көңіл бөлуін қажетсінеді: ҰЕҰ және халықаралық ұйымдар, мемлекеттік мекемелер және бизнес құрылымдар. 2006 жылы 25 шілде Қазақстан Республикасының Президенті «Қазақстандағы азаматтық қоғам 2006-2011 жылдарға арналған дамуының концепциясына» қол қойды. Бұл концепция азаматтық қоғамның ұйымдасуы мен дамуын түрлі коммерциялық емес ұйымдардың ашылуымен, мысалға ҰЕҰ секілді ерікті әлеуметті белсенді халықты

тартуын қолдайды. Концепция азаматтық қоғам дамуының маңыздылығын көрсеткен. «Волонтер» немесе «Ерікті» сөздері концепцияда көрсетілмеген, тек қана ортақ бағыт берілген, ол «Елімізде азаматтық қоғамның дамуының жоғарғы сатысы ретінде волонтерлік институттың дамуын алу». Еріктілер – демократиялық елдердегі ең үлкен жұмыс күштері саналады. Соңғы уақытта Қазақстанда көптеген еріктілер ұйымы құрылды.

Ашық мәліметтерге жүгінсек, 2019 жылдың басында Қазақстанда 170-ке жуық волонтерлік ұйым тіркеліпті. Айтқандай, мұқтаж жандар мен түрлі апаттан зардап шеккен жерлестерімізге ресми тіркелмеген топтар мен жеке тұлғалар да көмек қолын созууда.

Еріктілердің еңбегі ерен

«Облыс бойынша еріктілер қозғалысын дамыту, олардың беделін арттыру бағытында бірқатар ауқымды жұмыс атқарылуда, – дейді Алматы облыстық жастар саясаты мәселелері басқармасының оқу орындармен, үкіметтік емес ұйымдармен жұмыс істеу және отбасы құндылықтарын дәріптеу бөлімінің басшысы Ұлан БОРАНБАЙҰЛЫ. – Өңір бойынша игі іс жасауға ұмтылған 20-ға жуық ұйым бар. Бұл тек тіркелгендері ғана. Ал еріктілер саны бүгінге дейін 1300-ден асады. Талдықорған қаласындағы нақты тіркелген 8 ұйым арасындағы белділердің бірі деп «Жетісу еріктілері» тобын даралап айтуға болады. Аталмыш топтың жетекшісі Жазель Серікқызы Алматы облысы әкімінің «Көшбасшы – 2019» байқауында «Үздік жас ерікті» номинациясын жеңіп алды. Әлбетте, бұл топтың даралығы осы байқауды жеңіп алғаннан деп түсініп қалмайды, екі жыл қатарынан бері аталмыш топты құрып, еріктілердің жұмысын жандандыруға барынша үлес қосып, қоғамдағы көмекке зәру жандарға қуаныш сыйлап, қолұшын беруге әзір тұратын топ құрамындағы 160-тан астам жастың ерен еңбегі бұл.

Жалпы, Алматы облысында жастардың еріктілер қозғалысын дамыту жобасы қарқынды түрде жүзеге асырылып, барлық аудан, қалаларда оқыту семинарлары, «Жетісу еріктілері» атты еріктілер слеті өтті. Биыл да еріктілер жұмысын кеңейту барысында жұмыстар жалғасын таппақ.

Соның бірі, осы қаңтар айының ішінде Алматы облысы әкімінің қолдауымен Талдықорғанда Еріктілер жылының ашылу салтанаты өтпекші. Оған әр облыстың еріктілерімен қатар, қонақ ретінде халық қалаулыларынан бастап эстарда жұлдыздарына дейін шақырылған. Салтанатты жиынның өтуіне қатысты басқарманың жоспары да өзін.

«Еріктілік» деген қазақтың қанында бар қасиет. Неге десеміз, біз үлкенге құрмет, кішіге ізет деп барлық жанға көмек қолын созудан ешқашан тартынған емеспіз. Алайда, қолұшын бере тұра, біз оны жария етіп, насихаттаған да емеспіз. Сол секілді еріктілер тобының да тіркеліп, есеп беруі шартты дүние емес. Сонымен қатар өз еркімен тіркеліп келгендердің жұмысын жария етудің де еш артықтығы жоқ деп білемін. Біздің басқарма осы бағытта жұмыс атқарып жатқандықтан, волонтерлық ұйымдармен бірлесіп жұмыс істеу де басты міндетіміз. «Өз елі өз ерлерін ескермесе, ел тегі алсын қайдан кемеңгерді» деп Жетісудың дүлдүл ақыны жырлағандай, меніңше, ерен еңбек етіп жүрген еріктілер жұмысын ескерусіз қалдыру орынсыз деп есептеймін. Сондықтан, өзгелер үшін бар мейірім-шапағатын аямаған еріктілердің еңбегі де ескерусіз қалмаса деген ой біздікі, – дейді ол. Оның айтуынша биыл Еріктілер жылы болғандықтан, жастарды волонтерлыққа көбірек тарту қажет.

Ерікті болу – ерлік

«Жер бетінде жыл өткен сайын адам саны көбейгенімен, адамгершілік кеміп барады. Ең бірінші кезекте мейірімге мұқтаж уақытта үлкен-кішінің бір-біріне ізет көрсетіп, сәлемдесуінің өзін игі іске балайтындар аз емес. Өйткені қазіргі таңда адами сезімдердің арзандағанын, пейілі тар жандардың артқанын ешкім де жоққа шығара алмайды. Бұл – нарық заманының көлеңкелі тұстарының бірі ғой» – деп бастады әңгімесін «Жетісу еріктілері» тобының төрайымы Жазель ДАҚУБАЕВА.

– Алғаш рет Талдықорған «Бизнес, құқық және жаңа технологиялар» колледжінің студенттері болып қаламыздағы «Айналайын» балалар үйіне табан тірегенімізде ондағы балғындардың «Бізді өздеріңізбен бірге алып кетіңіздерші» деген сөздері

жүрекке қозғау салды. Содан кейін өзіміз арнайы топ құрып, осындай игілікті істі қолға алсақ деген ұйғарымға келдік. Интернетке кіріп, ізденіп көрдік. Содан Жетісу жастары орталығына барып, тіркелуге болатынын оқыдық. Осылайша, 2018 жылдың 1 қыркүйегінде тіркелдік. Алғашында топта 9 ғана адам болды. Бір ай ішінде қатарымыз тағы он адаммен толығып, өзіміздің «Жетісу жастары», «Жетісу еріктілері» атты парақшаларымызды аштық. Сөйтіп, жұмысымызды бастап кеттік. Қаладағы арбатқа барып «Сіздерді тобымызға шақырамыз» деген үндеу плакатымызбен топтың құрамына адам жинауды бастадық. Қатарымыз одан ары көбейе түсті. Бүгінде тобымызда 160-тан аса жас бар. Біз көп жағдайда мүмкіндігі шектеулі, жұмыс істеуге жарамсыз жандарға ерекше басымдық береміз. Екі жыл ішінде өңір бойынша біраз қайырымдылық шарасына атсалыстық. Мәселен, былғы «Алғыс айту» күні қарсаңында топ жастары концерт берумен шектеліп қалмай, аз да болса да тәттілер алып берсек деген оймен қалталы азаматтарға хабарласып, көмек қолын созуды өтініс едік. Ал бұл ағалар осы мерекеде үйсіз жүрген жандар болса, оларға баспана сыйлауды жөн көріп, қуанышты одан әрі еселей түсті. Яғни, бес бірдей отбасы баспаналы болуға қол жеткізді.

Жастарға қызмет көрсету орталығы әр жастың пікірін тыңдап, тың идеялары болып жатса қолдап, бізге мотивация беруге қашанда әзір. Ал енді біз өз үзеңгілестерімізге қымбат киімдеріміз бен телефонымызбен емес, игі істерімізбен үлгі болғымыз келеді. Уақыт өте жұртшылықтың жақсылық жасау арқылы жарыса түскенін қалаймыз. Және соның түбінде алға озатынына сеніміміз зор», – деген Жазель Серікқызы әр бесінші адам волонтерлықтың не екенін көп жағдайда түсінбей жататынын айтады. Мәселен, ауылдарда жалғыз тұратындардың үйін барып жинау, тамағын жасап беру, жай ғана көшедегі жолдан өте алмай тұрған үлкен кісіге көмектескен адам ерікті болып саналады дейді.

Педагогтар отбасында дүниеге келген Жазель ерікті болуды ерлік деп санайды.

Қазақ халқында «Көп түкірсе – көл» деген сөз бар. Үй салып, қорасын жөндегенде, егін орып, бақшасын жиганда шамасы жетпей, жұмысы өнбей жатса – ағайын-туыс, көрші-қолан, достары жиналып, қайтарымсыз көмек көрсетіп «Асар» жасаған. Егер отбасы қайғылы жағдайға ұшырап, үй-жайынан, малынан айырылса – ауыл болып «Жылу жинап», қолдарынан келген көмегін көрсеткен. Қазақтың ежелден келе жатқан осындай салт-дәстүрлерін қазіргі волонтерлер де жоқтатпай келеді. Олардың басты мақсаты – қоғамға қызмет етіп, мұқтаж жанға көмек беру.

P.S. Қолы қысқа демейтін, қолтығынан демейтін адамдар аразында аз емес. Солардың арасында қиналғанға қол ұшын созып, айналасындағыларға дәуім қамқорлық танытып жүретін еріктілердің орны ерек. Жалпы, өз еркімен қоғамға пайдасын тигізуді көздейтін еріктілердің қатары жыл санап артып келеді. Бүгінде әлем халқының 970 миллионы волонтер болса, оның ішінде әрбір сегізінші қазақстандық еріктілер қатарын толықтыруда.

С. ҚАСЫМБЕКҚЫЗЫ.

12 ҚАҢТАР - ДІНМҰХАМЕД ҚОНАЕВТЫҢ ТУҒАН КҮНІ

ҚАРАПАЙЫМДЫЛЫҚТАҒАН

ТҰЛҒА

ДІНМҰХАМЕД ҚОНАЕВ ДЕГЕНДЕ ХАЛЫҚ АРАСЫНДА КЕҢ ТАРАЛҒАН БІРНЕШЕ СӨЗ ОРАМДАРЫ ЕСКЕ ОРАЛАДЫ. «МЕН ҚАНША БИИККЕ КӨТЕРІЛСЕМ ДЕ, ХАЛҚЫМНАН ТӨМЕН ЕКЕНІМДІ ЕШҚАШАН ҰМЫТҚАНЫМ ЖОҚ!». «БАР ҚАЗАҚ БАЛАСЫ – МЕНІҢ БАЛАМ!». ИӘ, ДИМАШ АТА ҚАНША БИИКТЕСЕ ДЕ, ӨЗІНІҢ ҚАРАПАЙЫМ ҚАЛПЫН САҚТАҒАН. ӨМІРІНДЕ ЖИҢАЗ ОРНЫНА КІТАП ЖИЫП, КӨЛІК ОРНЫНА КӨПТІҢ ҚАСЫНАН ТАБЫЛЫП, СЫЙҒА АЛҒАН СЫЙЛЫҚТАРЫН, ҚАРЖЫЛАЙ МАРАПАТТАРЫН БАЛАЛАР ҮЙІНЕ ӨТКІЗІП ОТЫРҒАН. ҚАРАПАЙЫМДЫЛЫҒЫМЕН ҚАТАР АСА ҚАНАҒАТШЫЛ ЖАН БОЛҒАН.

1994 жылдың 24 ақпанында ҚР Президентінің «Д.А.Қонаевтың есімін мәңгі есте қалдыру туралы» қаулысы жарияланып, онда елін сүйген ердің Қазақстанды өркендету жолындағы еңбегін ерекше бағалай отырып, Алматы қаласынан оның мұражайын ашу жөнінде тапсырма берілді. Ұлы тұлғаның 90 жылдығына орай 2002 жылдың қаңтар айында мұражай өз есігін ашты.

Алматыдағы мұражайдың ерекше құндылығы – мемориалдық пәтер-мұражайының толықтығында және ауқымының кеңдігінде. Мұнда сақталған жәдігерлер Дінмұхамед Ахметұлының дүние-мүлікке қызықпайтын қарапайым адам болғанын, оның қарапайым тіршілігін, қалай дем алып, нендей дүниеге қызығушылық білдіретінін аңғартады. М.Төлебаев көшесіндегі «Д.А.Қонаевтың мемориалдық пәтер-мұражайы» – бұл өткен тарихымызбен таныстыратын орын әрі өнегелі өмірдің нағыз куәгері.

Шымкентте Қонаев даңғылының бойында халқына қадірі артқан қайраткердің мұражайы орын тепкен. 1997 жылы Д.А.Қонаев қоры құрылып, сол

осы мұражайдан көруге болады. Іссапарға шыққанда қолына алып, жанынан тастамаған шабаданы да осында. Іздеген жан Димаш ағаға берілген орден-медалдар мен тарту сыйлықтардың да бір парасын қаламыздағы Қонаев мұражайынан табады. Бұл жәдігерлердің денін Алматыдағы Д.А.Қонаев мұражай-үйі сыйға тартқан. Облыс жұртшылығы арасында «осы заттың Димекеңе қатысы бар еді» деп жәдігерді өздері әкеліп, мұражайға өткізгендері де болыпты. Мұражайдың байлығы – фотосуреттер.

Тоғыз жылдай бұрын мұражайда кітапхана ашылған. Бас-аяғы 1000 данадан асатын кітаптардың денін Дінмұхамед Қонаев туралы зерттеу еңбектері мен тарихи кітаптар құрайды. Том-том дүниелер арасынан Димаш атаның өз авторлығымен жарық көрген кітаптарының қоры да жетерлік.

Республика бойынша Дінмұхамед Ахметұлына арналған кеуде-мүсін, яғни, ескерткіш-бюст бірнеше облыс, қала орталықтарына орнатылған. Алматы облысында Қонаевқа арналған үш ескерткіш бар. Олар Талғар ауданы,

қалған. Кеуде-мүсінді Тараз қаласынан да кездестіресіз. Сосын Шымкентте, Қонаев пен Тәуке хан даңғылдарының қиылысында Димаш атаның бюсті тұр. Бірақ, мұның барлығы – аңыз тұлғаның тек кеуде-мүсіні. Қарап отырсақ, ел аумағында Д.Қонаев өмірден қайтқалы 25 жылға жуықтаса да, әлі күнге бірде-бір ескерткіш жоқ екен. Тұранның текті ұлына арнап, осыдан бес жыл бұрын Шымкент қаласында тұратын Ержан Қалдыбаев деген азамат өз қаржысына еңселі ескерткіш жасатыпты. Д.Ахметұлының замандасы, саяси қайраткер Асанбай Асқаровпен қатар тұрған ескерткішті жасау үшін Мәскеу, Бішкек пен Нүкістен арнайы мамандар тартылған. Тұғыртағымен қоса есептегенде биіктігі 7 метрді құрайтын ескерткіш мыстан жасалыпты. Облыс және қала басшылығы бұл ескерткіштің жасалып, дайын тұрғанынан хабардар.

Қонаев есімі қоғамда дәріптеліп-ақ келеді. Қазақ әнқоржынында тұғыры биік тұлғаға арналған әндер баршылық. Солардың бірі де бірегейі – «Димаш аға» әні. Композитор Айжігіт Асановтың туындысы елімізге танымал әнші Әбдіхан Нұрмағамбетовтің орындауында ерекше әсерлі. Әннің шығу тарихын сазгердің өзі былай баяндайды:

– Д і н м ұ х а м е д Ахметұлының 95 жылдығы қарсаңында, 2006 жылы Д.Қонаев қорының қызметкері Арынбек

Ойшиев маған келіп «облыстық ән байқауын ұйымдастырсақ» деген ұсыныс жасады. Мұражайда қызмет ететін Әбубәкір Сейдуәлі деген ақсақалдың «Димаш аға» деген өлеңін қалдырып кетті. Өзімнің де көкейімде бір мұңлы әуен жүретін еді. Әбубәкір ақсақалдың өлеңін оқысам, әлгі әуен тіліме оралды да, бір-бірімен тамаша үйлесе кетті. Сол кезде Оңтүстіктегі мықты ән әрлеушілердің бірі Дмитрий

Андропов еді. Ә дегеннен соған бардым. Ол әнді әрлеп берді. Бірақ, революциялық ұранға шақыратындай, екпіндетіп жасаған екен. Сосын әнші іздедім. Әннің екі октаваның көлемінде әуқымдылығы бар. Сөйтіп елімізге танымал әнші Әбдіхан Нұрмағамбетовке ұсындым. Ол да бірден ұнатып, аттай қалап алды. Бірақ, ол Дима Андроповтың әрлеуіндегі нұсқаны ұната қоймады. Ұлттық калорит жетіспей тұр еді. Асхан Жақыпов деген басқа ән әрлеушіге бір күнде жасаттық. Қобыз, домбыра, аккордеонның сүйемелдеуімен тірі дауыспен қайта жаздырттық. Ән екі аптада дайын болды. Сол жылы Димекеңнің туған күні қарсаңында байқауда орындалып, қазылар алқасының шешімімен «ең үздік ән» деп танылды. Бұл ән содан бері шырқалып жүр. Дегенмен, кең көлемде айтылмайды. 2007 жылы облыстық мәдениет басқармасы жаңа әндердің ішінде «Димаш аға» әнін «Ең үздік ән» деп тапты. Одан кейін бұл әнді халыққа кеңінен таныту мақсатында Алматы облысының әкімдігі, Мәдениет министрлігі және Қазақстан Композиторлар одағы ұйымдастырған «Мұқан Төлебаев атындағы республикалық әндер байқауына» қатыстырдым. Сол жерде бағы жанып, тағы да жүлделі болды. Содан Қазақ радиосы бұл әнді сұратып алып, Д.Қонаевтың туған күні, қайтыс болған күнінің қарсаңында бір-екі рет берді. Сөйтіп, «Димаш аға» әні «Қазақ» радиосының Алтын қорына енген. Ән бірді-екілі айтылғаннан көпшілікке жете бермейді. Тек туған күні мен қайтқан күнінде беру өте аздық етеді. 2009 жылдары радиода бірді-екілі шырқалғанмен, кейіннен естіген жоқпын, – дейді Айжігіт Қалмырзаұлы.

Мәлдір КЕНЖЕБАЙ

Қордың ісін жандандыру мақсатында 2005 жылы мұражай ашылып, пайдалануға берілген. Бүгінде екі экспозициялық залдан тұратын мұражайда 300-ден астам фотосурет пен Қонаевтың көзі тірісінде пайдаланған заттары бар.

Мұражайдағы құнды жәдігерлердің бірі – шапан. Қазақстан Компартиясы Орталық Комитетінің бірінші хатшысының иығынан тастамай, киіп жүрген шапаны. Димекеңнің ішігі мен костюм-шалбарын

Гүлдәла ауылында; Балқаш ауданы, Желторға ауылында; Алакөл ауданы, Үшарал қаласында орын тепкен. Ескерткіш-бюст Алматы қаласында Бөгенбай батыр мен Қонаев көшелерінің қиылысындағы гүлзарда бар. Бас хатшы М.С.Горбачевтің басшылығы кезінде осы ескерткіш «алынып тасталмақ» болады. Сол уақытта ақын Олжас Сүлейменовтің тікелей араласуымен Қонаевтың Алматыдағы ескерткіші құлатылмай, аман

12 ҚАҢТАР - ДІНМҰХАМЕД ҚОНАЕВТЫҢ ТУҒАН КҮНІ

40 ЖЫЛ ЕЛ БИЛЕП 47 ҚАЛА САЛҒАН

Дінмұхаммед Ахметұлы туралы сөз бола қалса жұрт бір ауыздан «Қазақстанды 40 жыл басқарған Қонаев қой ол» деседі. Иә, ол Қазақстанды 40 жыл басқарған елге ерекше сыйлы тұлға болды. Қапсағай денелі, еңселі адамның бойында қазақ халқының бас имейтін тәкаппар болмысы мен шиыршық атқан бұла күші буырқанып тұратын еді.

Дінмұхаммед Ахметұлы Қонаев 1912 жылы 12 қаңтарда бұрынғы Верный, қазіргі Алматы қаласында дүниеге келді. Оның ататегі қазақтың дәстүрлі кәсіби мал шаруашылығымен шұғылданды. Олар Күйған деген жерде, Күрті және Іле өзендерінің жағалауында тұрды. Қазіргі кезде аймақтық жағынан Алматы облысының Балқаш және Іле аудандарына жатады.

Д. Қонаев бастауыш білімді бүгінде Абдуллиндер көшесінде орналасқан Н. Чернышевский атындағы №19 мектептің бірінші сатысында алды. Одан кейін №14 мектепте тәлім алған.

1931 жылы Д. Қонаев Қазақстан өлкелік комсомол комитетінің жолдамасымен Мәскеудегі түсті металдар және алтын институтына оқуға түсті. 1936 жылы «Жылына 90 мың тонна қара мыс өндіру үшін Қоңырат карьерінің қуатын айқындау» деген тақырыпта диплом жұмысын қорғады.

Жас тау-кен инженері Д. Қонаев Қоңырат құрылысына жолдама алды. Оның жұмысы Балқаш мыс балқыту комбинатының Қоңырат руднигімен байланысты болды. Ол бұрғылау станогында машинист, мастер, ауысымдық инженер, цех бастығы, бас инженер, рудник директоры болып жұмыс істеді.

1938 жылдың қарашасында Балқаштың алғашқы мысы балқытылып,

Қонаев өзінің тұңғыш медалін алды.

1939 жылы Дінмұхаммед Қонаев КОКП мүшелігіне қабылданды. Осы жылы Д. Қонаевтың Зухра Шәріпқызымен үйлену тойы болып өтті.

1942 жылдың сәуір айында отыз жасында Қонаев Қазақ КСР Халық комиссарлары Кеңесі төрағасының орынбасары болып тағайындалды.

1952 жылдың сәуір айында Д. Қонаев Қазақстан Ғылым академиясының толық

өндірістік күш қуатын дамытудың кешенді проблемаларын шешуге арналған кесек кесек қызметтер атқарылды.

1955 жылы 30 наурызда Д. Қонаев республика Жоғарғы кеңесінің сессиясында Қазақ КСР министрлер Кеңесі Төрағасы қызметіне тағайындалды.

Ал, 1960 жылы бірауыздан Қазақстан Компартиясы ОК-нің Бірінші хатшысы болып сайланды.

Бірақ, 1962 жылдың желтоқсанында

жіберілді.

Хрущев қызметінен босап, билікке Л. Брежнев келгеннен кейін 1964 жылы Қонаев Орталық Комитеттің бірінші басшылығы қызметіне қайтып оралды.

Д. Қонаев Қазақстанның дамуына аса зор үлес қосты. 1955 жылдан 1985 жылға дейін республика өнеркәсіп өндірісінің көлемі 8,9 есе, ауыл шаруашылығы 6,2 есе, құрылыс 8 есе өсті. Республиканың игерілмей жатқан аймақтарында мыңдаған елді мекен, 47 жаңа қала пайда болды.

Қазақстанның ғылыми күш қуатының қалыптасуына ерекше көңіл бөлді.

Қазақстанда қолайлы әлеуметтік-экономикалық жағдайдың орнауы демографиялық дамуға әсер етті. Республика халқының саны 1955 жылдан бері екі есеге артты, 1987 жылы 16 миллион, 244 мыңға жетті.

1986 жылы 16 желтоқсанда ҚКП ОК-нің пленумында Д. Қонаевтың зейнетке шығуына байланысты Бірінші хатшы қызметінен босату туралы шешім қабылданды.

Д. Қонаев Қазақстан тарихындағы ең үлкен қоғам қайраткерлерінің бірегейі.

Оған тоталитарлық жүйеде әлемдегі ірі державаның бірнеше басшысы - Сталин, Хрущев, Брежнев, Андропов, Черненко, Горбачевтармен жұмыс істеуге тура келді. Қонаев мінез-құлқының, ақылының, зиялылығының арқасында 20 ғасырдағы бірқатар саясаткерлер арасында ерекше көзге түсті.

Д. Қонаев «Менің уақытым туралы», «Сталиннен Горбачевқа дейін» деп аталатын естелік кітаптардың авторы.

Қазақстанның көпсалалы экономикасын, мәдениет пен ғылымын дамытуда ерекше еңбек сіңіргені үшін Д. Қонаевқа Социалистік Еңбек ері атағы 8 рет берілді.

мүшесі - академик және осы ҒА-ның президенті болып сайланды.

Оның басшылығымен институттардың ғылыми қызметін жақсарту, оларды кадрлармен нығайту, Қазақстанның

КОКП ОК басшысы Н. Хрущевпен Қазақстан жерінің бір бөлігін Өзбекстанға өткізу жөніндегі келіспеушілікке байланысты Д. Қонаев қызметінен босап, Қазақ КСР Министрлер Кеңесін басқаруға

ҚОНАЕВТЫҢ ҚАҒИДАСЫ

Тірісінде барынша қарапайым, қанағаттың адамы болған. 1968 жылы Леонид Брежнев Алматыға келгенде Қонаевтың тұрғын алаңы 50 шаршы метрлік, ас үйі 9 метрлік, ваннасы мен әжетханасы біріккен пәтерін көріп, «бірінші хатшы мынадай жағдайда тұра ма?» деп ішегін тартып, «Бізде полтбюроның мүшелері де бұдан жақсы тұрады!» деп таңданысын білдіріпті.

Қонаев мұражайында Қазақстанды 1919 жылдан 1989 жылға дейін басқарған он үш адамның суреттері ілінген. Қонаев – он төртінші адам. Әлгі он үш адамның ішіндегі қазағы – Сейітқали Меңдешов пен Жұмабай Шаяхметов қана. Ішінде отызыншы жылдары қазақтың тең жартысына

жуығын аштықтан қырғынға ұшыратқан қу жақ Ф.Голощекиннің де суреті тұр. Қайтесіз, жұлып алып тастай алмайсыз, тарихты жасайтын біз емес.

1975 жылы Олжастың атақты «Аз и Я» еңбегі 100000 тиражбен басылады. Бірақ КСРО Ғылым академиясының жабық мәжілісі шақырылып, академигі бар, корреспондент-мүшесі бар, ғылым докторы бар, барлығы 49 адам 10 сағат бойы сөз сөйлеп, Сүлейменовті шектен шыққан «ұлтшыл», «пантюркист» деп айыптап, кітапты орысқа қарсы еңбек деп бағалайды. Кітаптың жартысын өртейді, бірқаншасын таратқызбай тастайды. «Аз и Я»-ға жасалған қастандық онсыз да атағы аспандап тұрған кітапқа деген халық құштарлығын дауылды күні қауға тиген өрттей өршітті бірақ. Мәскеу мен туысқан республикаларды былай қойып, шетел азаматтары да Қазақстандағы таныстарына қолқа салып, атышулы кітапты сұрап жатты. КСРО-ның бас идеологы Сулов Қонаевқа телефон шалып, Олжас Сүлейменовті соттау аз, ату керек деп бұйырған көрінеді сонда. Димаш Ахметұлы «Аз и Я»-ны Бас хатшы Л.И.Брежневке өз қолымен апарып беріп, мұнда ешқандай ұлтшылдық жоқ екенін айтып, оқып шығуын өтінді. «Кейбір қателіктері болса өзіміз талқылап, өзіміз жазалайық» деп сылап-сипап, Олжасты бір ажалдан аман алып қалды.

«Мен бүгін зор тұлғамен қауыштым, Ол терең саясаткер, халықтар даналығын толық меңгерген адам. Ол КСРО - ның сирек кездесетін тұлғасы».

«Дінмұхамед – нағыз дос деген сөз!».

Туыстар ортасында. 1942 жыл.

«Д. А. Қонаев есімі Қазақстан халқымен бірге жасары анық, ақиқат. Ол кісі бәрімізге ұстаз болған ұлы адам».

«Жұрттың ішіне пышақ айналмайды, Қонаевтың ішінде ерттеулі ат айналып жүре береді».

«Жаратушы о бастан-ақ біздің әулетіміздің бар бақытын, бар байлығын, бар білім - парасатын, бар билік - мансабын, тіпті сұлу да тіп - тік, бойды да жинап - теріп Димекеңе берген. Соған шүкір дейміз!».

«Өнеге алар ағаң болғаны қандай бақыт. 1947 жылдан бері Димаш ағаны білемін. Дүлдүл екен. Шабысынан жаңылыспайтын тұлпар дерсіз. Шіркін, осы кісінің бар болмысын, табиғатын

ашып жазар күн болса, соны зерделеп оқыр ұрпақ болса ғой!».

«Шынын айтайын, Қонаевқа тең келетін адамды көрмедім. Оған теңіздей сүйкімділік, жарқыраған даналық, таңқаларлық сана, шалқыған қайырымдылық, көңілді болмыс тән еді».

«Мейірім-шуағы мол, пейілі кең халықтың перзенті болудан асқан бақыт жоқ. Сол халық – қазақ халқы. Елінің өткенін

ұмытпай, келешегі үшін қалтқысыз еңбек еткен перзенті бар халық та бақытты. Сол перзент – Дінмұхамед Қонаев. Бізде екі ұқсастық бар екен. Бірі – қарапайымдылықтарыңыз қалай аумаса; жасыл желекке оранған Алматы біздің Кашмирмен егіздің сыңарындай ма деп қалдым. Ғажап!»

«Қонаев – ұлттың Ары мен Намысы! Қонаев – ұлттың рухы мен Иманы! Қонаев – қазақтың Қанағат мектебі, Адалдықтың өлшемі».

«1993 жылдың 22 тамызында бір дәуір көшкендей болып, дүниеден Дінмұхамед Ахметұлы Қонаев өтті. Халықтың Димекеңе берген бағасы – ол кісінің мәйітін Кеңсайға апара жатқан күллі жолға гүл шашуы еді».

ИСТОРИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ СОЗДАНИЯ ПЕРВЫХ АВИАЛИНИЙ В КАЗАХСТАНЕ (1924-1934 ГГ.)

Впервые вопрос об организации воздушных авиалиний на территории Казахстана был рассмотрен на заседании специальной правительственной комиссии 19 августа 1925 г. в первой столице республики в г. Кызыл-Орде. Тогда и были установлены следующие города, которые предстояло связать

жирских мест, причем каждый пассажир мог перевезти бесплатно до 8 кг багажа, так как грузоподъемность К-5 составляла 90 кг.

Именно эти самолеты обслуживали первую внутреннюю авиалинию Казахстана Алма-Ата - Талды-курган - Сергиополь (Аягуз) - Семипалатинск

между собой авиационным сообщением. Это - Кызыл-Орда и Алма-Ата на юге, Сергиополь (нынешний г.Аягуз) и Семипалатинск на востоке, Уральск на западе и Петропавловск на севере страны и г.Турткуль, первая столица Каракалпакии, входившей тогда в состав Казахстана. Вся эта воздушная линия имела статус союзного значения, поскольку она связывала между собой города, считавшиеся наиболее значимыми в жизни Казахстана.

Вопрос же об организации местных, то есть внутренних, авиалиний, соединяющих между собой небольшие города республики, не рассматривался вообще.

Надо сказать, что решающим фактором создания в Казахстане первых авиалиний, имевших к тому же местное, а межреспубликанское значение, являлась острая необходимость в установлении транспортных связей с соседними республиками, в частности, с Узбекистаном и, разумеется, с центром страны. С учетом хронологической последовательности событий, это прежде всего была авиатрасса Алма-Ата - Ташкент, которая начала функционировать 11 июля 1924 г. Она была и оставалась единственной трассой союзного значения до лета 1927 г., когда началась эксплуатация еще двух важнейших авиалиний: Кызыл-Орда - Москва и Алма-Ата - Фрунзе (первая столица Республики Киргизия).

Раскрытие темы данной статьи вряд ли будет полным без упоминания хотя основных характеристик и возможностей тех самолетов, которые обслуживали тогда как внутренние, так и внешние авиалинии Казахстана. В связи с этим необходимо отметить, что полеты на всех авиалиниях республики совершались главным образом на самолете К-5, который объективно считался одним из лучших в СССР воздушным транспортом с дальностью без посадочного перелета до 800 км. К тому же он был «многоместным», то есть имелось в виду наличие 8 пасса-

с весьма приличной протяженностью (1100 км.). Ее открытие было приурочено к важному факту - 6 июня 1929 г. Алма-Ата стала новой столицей Казахстана. Пилотом первого рейса на новой авиалинии был прославленный летчик Теодор Суонио, который спустя два года, 27 июля 1931 г., на самолете К-5 совершил самый сложный перелет по маршруту Харьков-Москва-Пенза-Оренбург-Кустанай-Акмолинск-Павлодар-Семипалатинск-Алма-Ата. Хотя его протяженность составляла более 5000 км, этот нелегкий маршрут, как отмечала республиканская газета «Советская степь», был покрыт всего за 34 часа благодаря тому, что К-5 развивал большую по тем временам скорость - 168 км в час. Для сравнения: первые отечественные пассажирские самолеты того времени пролетали за час 160-200 км.

Необходимо отметить, что при создании первых внутренних авиалиний, связывающих столицу республики с другими городами Казахстана, непременно учитывалась не столько их удаленность от Алма-Аты, сколько экономическая значимость того или иного региона. В начале 1930-х годов были открыты авиалинии, связывавшие Алма-Ату с такими важными промышленными регионами, как Караганда,

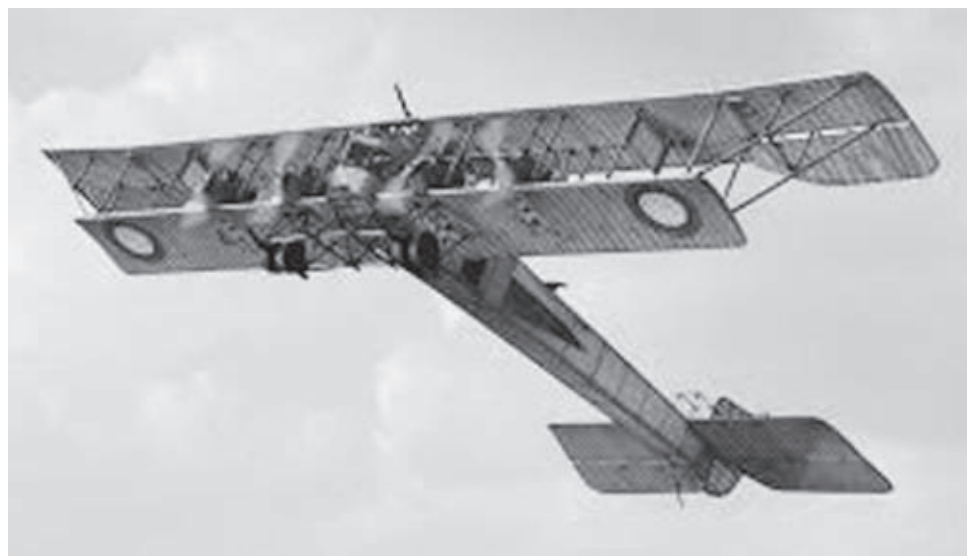
Балхаш, Кустанай и Атбасар. Причем, в кабине пилота, кроме компаса, не было ни одного прибора. Особенно трудно было летать в районе Балхаша, так как о здешних рудных залежах еще не было известно. Стрелка компаса в кабине летчика крутилась в разные стороны. И летчики, заведя чабана с отарой овец, делали вынужденную посадку.

Следует отметить, что к наиболее важным причинам создания и функционирования первых внутренних авиалиний на территории республики относилась не только большая удаленность того или иного региона от центра Казахстана, но и вынужденная необходимость совместной перевозки пассажиров с различными природными богатствами. В частности, самолеты, курсировавшие на местных авиалиниях Восточного Казахстана, одновременно выполняли функции пассажирского и грузового транспорта. Так, было, к примеру, в Зыряновском

районе. Самолет К-5, являвшийся первым советским пассажирским самолетом, созданным по конструкции А.Н.Туполева, был больше известен как самолет ПС-9, летавший на значительной высоте - 4 км.

Трасса Алма-Ата - Бертыс-Караганда, имевшая протяженность почти 1 тыс.км., могла бы рассматриваться как две отдельные линии - Алма-Ата - Бертыс и Алма-Ата -Караганда с одинаковой протяженностью по 500 км. А участок Алма-Ата - Бертыс объективно считался наиболее сложным по условиям полета, так как пролегал над безводной и очень скудной по ориентирам местностью. Поэтому важным шагом в преодолении этих трудностей явился тот факт, что летом 1935 г. линии Алма-Ата - Караганда и Алма-Ата - Джаркент были оборудованы запасными аэродромами.

В западной части Казахстана первая авиалиния открылась в 1931 г. по маршруту Баку-Астрахань-Гурьев-Эмба, впервые связавшая республику с Азербайджаном, а спустя три года, то есть в 1934 г., открылись еще две авиалинии. Это Актюбинск - Гурьев и Уральск-Гурьев. Всего на территории Казахстана в 1924-1934 гг. функционировали 14 вновь созданных основных авиалиний, которые связывали столицу республики со всеми областными центрами, а также 34 местных авиалиний с 16 пунктами в Южно-Казахстанской области, с 12 - в Восточно-

Казахстанской области, с 5 пунктами в Кустанайской области и одним пунктом в г.Каркалинск, а всего с 48 пунктами посадок самолетов. Все авиалинии имели телефонную и телеграфную связь между собой.

Таким образом, процесс создания первых казахстанских авиалиний протекал в условиях специфических трудностей, неизбежных для того времени как начального этапа возникновения первых авиационных маршрутов.

Рахман ДЖАНАБАЕВ,
кандидат исторических наук,
доцент, Лауреат Премии
Академии наук РУЗ

Бейсенбі - Четверг, 16 қаңтар

ХАБАР

06.00 Қорытынды жаңалықтар. Итоги дня. қайталау
07.30,16.35 «Қызық таймс»
08.35, 14.50 «Тракторшының махаббаты»
10.20, 21.40 Т/х «Листопад»
12.00 «Жаңалықтар»
12.30 Т/х «Рэзия»
13.00 Т/с «Между нами, Девочками-2»
17.45,23.15 Т/с «Абдулхамит хан»
19.30 «Қортынды жаңалықтар»
20.00 Т/х «Бақталас»
20.50 Открытый диалог
21.00 Итоги дня
00.50 «Төрлетіңіз»

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00,17.00, 01.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.50, 18.05 Т/х «Сыла»
11.50, 21.00 Т/с «Қара ниет»
12.50 М/с «Буба»
13.00, 03.00 Т/с «Не ври мне»
14.00 Т/х «Улыбка пересмешника»
16.10 «Кім кінәлі?»
20.00, 02.00 Astana Times
22.00 Т/х «Жаза»
00.00 «Kaznet»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00,02.50 Т/х «Когда зовет сердце»
06.45, 03.35 «Той заказ»
07.15, 18.00 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Ералаш»
11.10 «Мужское/Женское»
12.00 «QALAYUM LIVE»
15.15 «На самом деле»
16.10 Т/с «Зеленый фургон»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 22.50 Т/с «Улицы разбитых фонарей-14»
22.00, 02.15 «П@УТИНА»
00.15 «Диверсант»
04.00 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30,01.20 Т/с «Мұңайма Нефисе»
08.40, 17.10 Т/х «Жат туыстар»
09.30, «Новости» (Повтор)
10.10 «Розыск» детектив
11.00 «Мост» детектив
12.50, 23.30 «Осиное гнездо» мелодрама
14.50 «Не плачь по мне, Аргентина»
15.50 Т/х «Сағыныш»
18.10 Т/с «Қарат теңіз»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.20-04.05 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерние новости
21.40 «Мост»
23.50 Х/ф «Осиное гнездо»
02.20 «Той BESTSTAR»
02.30 «Той бастар»

Жексенбі - Воскресенье, 19 қаңтар

ХАБАР

06.00 Тамаша
07.45 Концерт
10.00 Тұсаукесер «Жауынгер»
10.30 «Сенат аксакалов»
11.00 М\ф
11.45 Кино «Дневники принцесы – 2: Как стать королевой»
13.45 Мегахит «Замерзшая из Майами»
15.30 Т\х «Тракторшының махаббаты»
18.45 «Концерт Сосо Павлиашвили»
21.00 «7 күн»
22.00 «Большая неделя»
23.15 «Қызық таймс»
00.30 «Черный список»
01.20 «Көрімдік»

АСТАНА

06.00 «Ән мне әзіл»

ЖЕТІСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Арнайы репортаж»
10.30 «Ұлт пен рух»
11.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 73-бөлім
12.00 «Жетісу жұмбақтары»
12.30 «Қателік»
13.00 «Шашу»
14.00 «Тастүлек»
14.30 «Спорт-тайм»
15.00 «Әсем әуен»
16.00 «Киноман»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.25 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
19.00 «Тұжырым» /тікелей эфир/
19.30 «Әсем әуен»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Кең ауқымда»
21.30 Новости
22.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 74-бөлім
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

06.00 «Ризамын»
07.00 Информбюро
08.00 «Тылсым әлем»
09.00 Бауыржан-Шоу
09.30 М/ф «Спящая красавица»
11.00,21.00 Т/с «Иффет»
12.00 Т/с «Жанкешті ханымдар»
14.00 «Ералаш»
15.00 «Экстрасенсы детективы»
16.00 Сериал «90- Е»
17.00 Сериал «Вороныны»
18.00 Сериал «Ивановы-Ивановы»
20.00 Информбюро
21.00 Сериал «Иффет»
22.00 «What's Up»
23.30 «Әзілдер жинағы»
01.10 Сериал «Мехектің өмірі»
01.50 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
04.00 «Ризамын»
05.00 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00, 05.15 «Гу-гулет»
06.50, 22.05 Т/х «Азулылар әулеті»
07.00,017.00, 03.45 Т/х «Элтф»
09.00 Смеяться разрешается
10.30,019.00 Сериал «Вольная грамота»
12.40, 18.00 Сериал«Балабол-3»
15.00 Т/х «Наурызда бастық боламын»
20.00,23.10 Сериал «Слуга народа-2»
21.00 Лоторея 777
21.05 Т/х «Зың-зың Күлпаш»
00.20 Х/ф «Вспомнить все»
03.00 Т/х «Жаңа келін»
04.30 Т/х «Контесса»

ЖЕТІСУ

07.10 «Любовь и голуби» Х\ф
09.20 М\ф
10.00, 21.00 «Қара ниет»
11.00 Той жыры
11.40 «Бастаймс»
13.10 М/с
13.40 М\ф
14.00 Х/ф «Бэтмэн: начало»
17.00 Концерт
20.00 Астана аптасы
20.45 «Аялы алақан»
22.00 «Алдараспан»
23.00 «Әзіл кеш»
00.45 «Ел аузында»
01.25 «Итоги»
02.10 «Х\ф «Карнавальная ночь»
03.30 «Казнет»
04.30 «» Әзілстан»
05.30 «Күлдірген»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.50 Т/х «Мистер Хутен и леди»

Жұма - Пятница, 17 қаңтар

ХАБАР

06.00 Қорытынды жаңалықтар. Итоги дня
07.20 «Қызық times»
08.35 Т/Х «Тракторшының махаббаты»
10.20, 21.40 Сериал «Листопад»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 Патриот
13.00 Сериал «Между нами девочками-2»
15.00 Ток-шоу Давайте говорить с Айгуль Мукей
16.15 «Религия. Сегодня»
16.35 Тікелей эфирде «Қоғамдық талқылау»
17.45, 23.15 Т/х «Абдулхамид хан»
19.30 Қорытынды жаңалықтар
20.00 Т/Х «Бақталас»
20.50 Премьера Новый курс
21.00 Итоги дня
00.50 «Төрлетіңіз»

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл» концерт
06.30 Күлдірген
07.00, 17.00, 01.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.50, 18.05 Т/х. «Сыла»
11.50, 21.00 «Қара ниет»
12.50 М/ф «Буба»
13.00, 03.00 Сериал «Не ври мне»
14.00 Сериал «Улыбка пересмешника»
16.10 Деректі драма «Кім кінәлі?»
20.00, 02.00 «Astana times»
22.00 Т/х «Жаза»
00.00 «KazNet»
04.00 «Сырты бүтін»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.50 «Той базар»
06.45 Той заказ
07.10, 18.00 Басты жаңалықтар
07.45 Жұма уағызы
08.00 Доброе утро
11.00 «Ералаш»
11.10 «Мужское/Женское»
12.00 «Қалаулым»
15.10 «Зеленый фургон »
17.00 «Жди меня Казахстан»
18.45, 02.50 «Заң сөйлесін»
20.00 Главные новости
20.45 Поле чудес
21.55, 00.00 «Возвращение к себе»
23.00, 02.05 Паутина
01.25 Теория заговора

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05, 03.50-04.05 КТК қоржынынан
07.20 Кешкі жаңалықтар
07.45, 01.10 Т/х. «Мұңайма Нефисе»
08.50, 17.10 Т/Х «Жат туыстар»
09.40 Новости
10.20 Сериал «Розыск»
11.10 Сериал «Мост-2»
12.50 Мелодрама «Осиное гнездо»
14.50 Мелодрама «Не плачь по мне Аргентина»
15.50 Т/х «Сағыныш»
18.10 «Қара теңіз» т/х
19.30 «Кешкі жаңалықтар»
20.00 «Әйел қырық

ЖЕТІСУ

06.45, 03.05 «Тамаша сити»
07.35 «Той заказ»
08.00 «Сенбілік жаңалықтар»
08.30 «Ұшқалақ»
08.45 «Воскресные беседы»
09.00 Х/ф «Первокурсница»
12.35 Контент
13.05 «Эх, разгуляй!»
15.15 КВН
18.00 Басты бағдарлама
18.35 Кешкі кездесу
20.00 Аналитика
20.55, 23.00 «Про Веру»
00.40 Х\ф «После нашей эры»

КТК

07.05, 02.00 К\ф «Өмірдің мәні - махаббат»
08.15, 03.00 «КТК-да Қабатов»
09.20 «Смеяться разрешается»
11.40 Мелодрама «На краю любви»
15.10 «Улы тамшылар»
17.00 «Алдараспан»

шырақты-2»
21.00 « Вечерние новости»
21.40 Мелодрама «Пропавший без вести»
02.00 Той beststar
03.00 Ақиқатын айтайық

ЖЕТІСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Кең ауқымда»
10.30 «Тұжырым»
11.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 74-бөлім
12.00 «Әсем әуен»
12.45 «Тарихнама»
13.00 «Шашу»
14.00 «Экорейд»
14.30 «Әдебиет пен адамзат»
15.00 «Әсем әуен»
16.00 Д/ф «Таңғажайып табиғат»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.25 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
19.00 «Кең ауқымда»
19.30 «Илияс» көркем-деректі фильмі
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Желі-KZ»
21.30 Новости
22.00 «Болмыс» ток-шоуы
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00, 02.00 «Ризамын»
07.00 «Информбюро»
08.00 «Тылсым әлем»
09.00 «Бауыржан-шоу»
09.20 М/ф «Снежная Королева: Зазеркалье»
11.00 Сериал «Иффет»
12.00 Сериал «Жанкешті ханымдар»
14.00 «Ералаш»
14.45 «Экстрасенсы детективы»
15.00 Сериал «Интерны»
16.00 Сериал «90-е»
17.00 Сериал «Вороныны»
18.00 Сериал «Ивановы-Ивановы»
20.00 «Информбюро»
21.00 Х/ф «Везучий случай»
23.00 «Әзілдер жинағы»
00.00 «Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері»
03.00 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00, 05.15 «Гу-гулет»
06.50, 22.05 «Азулылар әулеті»
07.50, 03.45 Т/х. «Элиф»
09.00 «Смеяться разрешается»
12.40 Сериал «Вольная грамота»
13.50 Сериал «Балабол-3 »
15.00 «Юморина»
17.30 «Черная молния»
20.00, 23.00 «Слуга народа-2»
21.00 Лоторея «777»
21.05 Зың-зың Күлпаш
00.20 «В поисках приключений»
02.30 Япрай
03.00 Айна онлайн
04.30 Т/Х «Контесса»

ЖЕТІСУ

20.30 «Дау-дамайсыз»
21.00 «Портрет недели»
22.00 «Слуги народа»
22.30 Мелодрама «Соседка»
00.40 «Свадьба вслепую»
03.50 «Көріпкел

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Жетісу зертханасы»
10.25 «Сильные духом»
10.45 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
11.00 «Жмір әні»
11.45 Мультфильм «Құйыршық»
12.00 «Жүрек сөзі»
12.30 «Ауылдағы ағайын»
13.00 «Зерде»
13.45 «Полиция қызметі»
14.05 «Туржорық»
14.30 «Ұлт пен рух»
15.00 «Әсем әуен»

Сенбі - Суббота, 18 қаңтар

ХАБАР

06.00,02.00 ҚР Әнұраны
06.00 Тамаша
07.30 Концерт «Махаббат қаласы»
09.30,00.50 Көрімдік
10.30 Премьера! «Дорогая Кымбат»
11.00 Премьера! «Не туристы»
11.30 М/с. «Нильс Хольгерсон»
11.45 Кино «Как стать принцессой»
13.45 Концерт «Өндер мен жылдар»
16.00 Т/х. «Тракторшының махаббаты»
19.20 «Жұлдызды жекпе-жек»
21.00 «7 күн»
22.00 Мегахит «Замерзшая из Майами»
23.15 Сериал «Черный список»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл» концерттік
06.30,03.40 «KazNet» ғаламторға шолу
07.00,20.45 Үздік әзілдер
08.00 М/ф. «Сказка о мертвой царевне и о семи богатырях»
08.30 М/ф. «Маша и медведь»
10.00,21.00 Т/х. «Қара ниет»
11.00 Ел аузында
12.00, 01.00 Х/ф. «Сәлем Бішкек-2»
14.10 Х/ф. «Любовь и голуби»
16.40 «Алдараспан» әзіл-сықақ театры
20.00 Итоги
22.00 Х/ф. «Бэтмен: Начало»
03.10 Той жыры
04.30 Сырты бүтін
05.00 «Күлдірген» әзіл-сықақ

ЕВРАЗИЯ

06.00,03.50 Т/х «Мистер Хутен и Леди»
06.45,03.05 Тамаша сити
07.35 Той заказ
08.00 Басты жаңалықтар
08.40 Ұшқалақ
09.00 Сериал «Расплата за счастье»
12.35 «Фабрика грез»
13.00 «Әкемізге қалыңдық»
14.10 Х/ф. «Француз»
16.15 Х/ф. «Шепот»
18.00 Сенбілік жаңалықтар
18.35 SuperQala.kz
20.00 «Главная тема»
20.30,23.00 Х/ф. «Про Веру»
22.00,02.20 «П@утина+»
00.15 Кино «Человек-паук»

КТК

07.00 ҚР Әнұраны
07.05 «Мерекелік концерт»
07. 30,04.10 Т/х. «Үлкен үй»
08.05 «Көңілді отбасы»
09.00 «Әйел қырық шырақты-2»
10.00 «Верните мне красоту» реали-ти-шоу
12.30 Х/ф. «Пропавший без вести»
15.50 Т/х. «Көке»
18.50 Ә.Өлжожаның ән кеші

ЖЕТІСУ

16.30 «Кең ауқымда»
17.00 «Үшінші көз»
17.20 «Латыннегізді әліпби»
17.30 «Әсем әуен»
18.00 «Зерделі отбасы»
18.40 «Полицейская служба»
19.00 «Спорт-тайм»
19.30 «Киноман»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.20 К/ф «Қыр әңгімелері»

31 КАНАЛ

06.00, 04.30 Ризамын
07.30, 03.00 «Әзіл студио»
09.00 «Бауыржан шоу»
09.50 «Готовим с Адель»
10.30 «6 кадров»
11.00 «Тамаша лайв»
11.30 Х/ф «Слоны – мои друзья»
15.00 М\ф
16.40 Х/ф «Джон Уик - 2»
19.10 Х\ф «Защитник»
21.00 «Битва экстрасенсов»

«Оригинал»
21.00 Большие новости
22.00 Х/ф. «На краю любви»
01.30 Реалити-шоу «Свадьба в слепую»
03.00 Кино «Ар салмағы»

ЖЕТІСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Желі-KZ»
10.30 «Кең ауқымда»
11.00 «Болмыс» ток-шоуы
11.45 Мультфильм «Құйыршық»
12.00 «Илияс» көркем-деректі фильмі
13.00 «Шашу»
14.00 «Арнайы репортаж»
14.30 Себастьян Бахтың шығармалары
15.00 «Әсем әуен»
16.00 Д/ф «Таңғажайып табиғат»
16.25 «Қателік»
17.00 Жаңалықтар
17.10 «Бала-базар»
17.20 Новости
17.35 «Сильные духом»
18.00 «Зерде»
18.50 «Полиция қызметі»
19.10 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
19.30 «Жүрек сөзі»
20.00 «Ауылдағы ағайын»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Жетісу зертханасы»
21.30 Новости
22.00 «Жмір әні»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00, 02.30 Ризамын
07.00 «Бауыржан шоу»
08.00 «Әзілдер жинағы»
09.00 Шесть кадров
10.00 «Битва экстрасенсов»
11.00 Х/ф. «Сангам»
14.40 Х/ф. «Везучий случай»
16.40 М/ф. «Снежная королева: Зазеркалье»
18.20 М/ф. «Реальная белка»
20.00 Х/ф. «Джон Уик-2»
22.30 Х/ф. «Слоны мои друзья»
01.30 Әзіл студио
04.30 «Алдараспан, Нысана, Шаншар» әзілдері

7 КАНАЛ

06.00 «Қыздар арасында»
07.00 Куырдақ
07.30 Гу-гулет
08.00 «Айнаонлайн»
09.00 М/с. «Бак»
11.30 Юморина
15.00,03.20 Сериал «Сүйкімді сторис»
16.00 «Япыр-ай»
16.45 «Зың-зың Күлпаш»
21.00 Лоторея «777»
21.05 Х/ф. «Навролом»
23.10 Х/ф. «Вспомнить все»
01.20 Х/ф. «В поисках приключений»
04.00 Сериал «Тек қана қыздар»

ЖЕТІСУ

22.50 Х\ф «Сангам»
02.00 Алдараспан. Нысана. Шаншар әзілдері

7 КАНАЛ

06.00 « Қыздар арасында»
07.00 «Қуырдақ»
07.30 «Гу-гу-лет»
08.00 «Айнаонлайн»
09.00, 10.30 М\с
10.00 «Теле бинго»
11.10 Сериал «Вторая жизнь»
15.00, 03.00 Сериал «Суйкімді Сториес»
16.00 «Япырай»
16.40 Сериал «Тек қана қыздар»
18.30 Т\х «Наурызда бастық боламын»
21.00 Лоторея 777
21.05 Х/ф «Агент под прикрытием»
23.10 Х/ф «Агент 117 »
01.10 «КЗ ландия»
04.00 Концерт

Жекеше айыптау қазіргі қолданыстағы Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінің 47-тарауында көзделген. Кейбір әкімшілік құқық-бұзушылықтар жаңа Қылмыстық кодексте теріс қылық ретінде бағаланатындықтан, соттарда қазір жекеше айыптау істерінің саны көбейді.

ЖЕКЕШЕ АЙЫПТАУ ЖАЙЛЫ

Кодекстің 408-бабының талаптарына сай, жекеше айыптауды тұлға сотқа, соттылық туралы қағидаларды сақтай отырып, адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту туралы шағым беру арқылы қозғайды. Шағым анықтау органына, тергеушіге немесе прокурорға берілген кезде ол сотқа жіберілуге жатады. Шағымда ол берілген соттың атауы, қылмыстық құқықбұзушылық оқиғасының сипаттамасы, дәлелдемелері көрсетіле отырып, оның жасалған орны мен уақыты, сотқа істі іс жүргізуге қабылдау туралы өтініш, қылмыстық жауаптылыққа тартылатын адам туралы мәліметтер, сотқа шақырылуы қажетті куәлардың тізімі қамтылуға тиіс. Шағымға оны берген адам қол қояды. Анонимді шағымдар іс жүргізуге қабылданбайды. Егер шағымға талап арыз және талап қоюдың талаптарын растайтын қажетті материалдар қоса берілсе, шағымда азаматтық талап қоюды қарау туралы өтіну де қамтылуы мүмкін. Егер жекеше айыптауды бірнеше тұлға нақ бір адамға қатысты қозғаса, олар бір шағымды бірлесіп немесе әрқайсысы бір-бірінен тәуелсіз жеке түрде береді. Судья жекеше айыптау ісі бойынша шағымды қарап, үш тәулік ішінде не шағымды өзінің іс жүргізуіне қабылдау туралы, не

шағымды оның тергеушісі немесе соттылығы бойынша беру туралы немесе шағымды іс жүргізуге қабылдаудан бас тарту туралы қаулы шығарады.

Егер шағым осы Кодекстің 408-бабының екінші бөлігінде көрсетілген талаптарға сәйкес келсе және осы соттың соттылығына жататын болса, сот оны өз іс жүргізуіне қабылдайды. Өкінішке орай, сотқа жәбірленушілерден түскен шағымдар осы баптың талабына сай келе бермейді, яғни, құқықбұзушылықтың саралануы, дәлелдемелер, сотқа шақырылуға жататын тұлғалар көрсетілмейді, құжаттардың көшірмелері қоса жалғанбайды. Мұндай жағдайда шағым иесіне кемшіліктерді түзету үшін мерзім белгіленеді. Соттың қаулысында көрсетілген нұсқау орындалмаған жағдайда судья өзінің қаулысымен шағымды іс жүргізуге қабылдаудан бас тартады және оны берген тұлғаны бұл туралы хабардар етеді. Көрсетілген мән-жай бойынша шағымды қабылдаудан бас тарту қылмыстық жауаптылықтың ескіру мерзімі шегінде сотқа осындай шағымды қайтадан беруге кедергі келтірмейді.

Әділет БАҚЫТОВ,
Алматы облысының
қылмыстық істер жөніндегі
мамандандырылған
ауданаралық сотының судьясы.

ОҢАЙЛАТЫЛҒАН ІС ЖҮРГІЗУ ТӘРТІБІ

Еліміздің тәуелсіз сот жүйесін қалыптастыру мен жетілдіру бағытында көптеген батыл қадам жасалынып, игі бастамалар қолға алынуда, бұрын-соңды болмаған, көптеген дамыған елдерде іске аспаған жаңалықтар енгізіліп, үлкен маңызды шаралар іске асырылуда.

Сондай игі шаралардың бірі қазіргі кездегі азаматтық іс жүргізудің алға қойған мақсаттары мен міндеттерінің бірі сотта істі қараудың тиімділігін арттыру, уақытты үнемдеу мақсатында соңғы қабылданған Азаматтық процестік кодекстегі өзгерістің бірі – оңайлатылған іс жүргізудің енгізілуі.

Оңайлатылған іс жүргізу – азаматтық процестегі іс жүргізудің жаңа бір түрі, азаматтық процестің жаңа институты. Қазақстан Республикасы Азаматтық процестік кодекстің 13-тарауында оңайлатылған іс жүргізу тәртібі туралы айқындалған. Оңайлатылған іс жүргізуді енгізудің басты мақсаты — ең алдымен экономикалық жағынан қаражатты және азаматтық соттың, сонымен қатар тараптардың уақытын үнемдеу. Дегенмен, оңайлатылған іс жүргізу кезінде ҚР АПК -нің 2 бөлімі, 1-кіші бөлімінде көзделген барлық міндеттемелер орындалуы, сонымен қатар азаматтық процестің басты принциптері сақталуы тиіс.

Азаматтық процестік кодекстің 144-бабы 2-тармағына сәйкес, сот талап қою арызын іс жүргізуге қабылдау туралы ұйғарым шығарады, онда істің оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қаралатындығын көрсетеді, судья істерді арыз қабылданған күннен бастап бір ай мерзімде

оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарайды. Істерді оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарау мерзімі ұзартылуға жатпайды. Қаралған істер бойынша істі қарауға берілген бір ай мерзім сақталған. Әрбір істі мұндай тәртіппен қараудағы негізгі мақсат – іс бойынша тараптарды сот отырысына шақырмай, сот отырысын өткізбей, олардың алдын ала ұсынған дәлелдемелерін судьяның жеке, ішкі пайымын басшылыққа ала отырып шешім қабылдауына мүмкіндік туғызу. Ең бастысы судья бапқа сәйкес, қос тарапқа заңнаманы барынша түсіндіріп, жауапкердің өзі негіздейтін құжаттар мен дәлелдемелерді беруі үшін мерзім белгілейді. Пікірді, дәлелдемелерді және өзге де құжаттарды ұсыну үшін сот белгілеген мерзімдер өткеннен кейін тараптарды шақырмай-ақ, істі оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарайды. Сот шешімді қабылдаған кезде тараптардың ұсынған түсініктеме, қарсылық және дәлелдемелерін басшылыққа алады. Бір айта кетерлігі, істі оңайлатылған іс жүргізу тәртібімен қарау барысында хаттама жүргізілмейді және істерді оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарау мерзімі ұзартылуға жатпайды.

Айнұр ОРМАСHEBA,
Талдықорған қалалық
сотының бас маманы.

ҰЛТ ЖОСПАРЫ

БІЛІКТІЛІКТІ АРТТЫРУ

МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІ ҚАЙТА ДАЯРЛАУ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУ ЖҮЙЕСІ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТ ЖҮЙЕСІНІҢ САПАЛЫ ҚАЛЫПТАСУЫМЕН ТІКЕЛЕЙ БАЙЛАНЫСТЫ ЖӘНЕ ОНЫ КАДРМЕН ҚАМТАМАСЫЗДАНДЫРУ БӨЛІГІ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ.

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет туралы» Заңының 34-бабына сәйкес, мемлекеттік қызметшілерді оқыту – мемлекеттік қызметшілерді даярлау, қайта даярлау, біліктілігін арттыру жолдарымен жүзеге асырылады.

«100 нақты қадам – Ұлт жоспары» бойынша кәсіби мемлекеттік аппарат құрудың 9-қадамында «Мемлекеттік қызметкерлерді тұрақты түрде оқыту жүйесін заңды түрде бекіту - үш жылда бір рет олардың кәсіби шеберлігін арттыру» қажеттігі көрсетілген.

Мемлекеттік қызметшілерді қайта даярлау (қайта мамандану) – «А» және «Б» корпустарының мемлекеттік әкімшілік қызметшілерін Қазақстан Республикасы Президенті жанындағы Мемлекеттік басқару Академиясында және мемлекеттік қызметшілерді қайта даярлау мен біліктілігін арттырудың өңірлік орталықтарындағы оқыту курстарында даярлықтан өткізу жолымен жүзеге асырылады.

Қайта даярлау курстарына: «А» және «Б» корпустарының мемлекеттік әкімшілік қызметіне алғаш кірген, сондай-ақ, «Б» корпусының мемлекеттік әкімшілік басшы лауазымына алғаш тағайындалған мемлекеттік қызметшілер жіберіледі. Қайта даярлау курсын табысты аяқтаған мемлекеттік қызметшілерге қайта даярлауды аяқтағанын растайтын құжат беріледі.

Мемлекеттік қызметшілердің біліктілігін арттыру және қайта даярлауды жетілдіру жұмыстары Әділет Департаментінен тұрақты түрде жүргізілуде және үнемі бақылауда.

Салтанат АҚЫЛБЕКОВА,
Алматы облысы Әділет департаменті
әкімшілік бөлімінің бас маманы.

ЖАҢА ӘДІС

МЕМЛЕКЕТТІК КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТ

2018 жылдың 13 қаңтарынан бастап Алматы облысы бойынша Соттар әкімшісі «Сот органдарынан шығатын ресми құжаттарға апостиль қою» мемлекеттік көрсетілетін қызметі аясында өтінішті қабылдау және мемлекеттік көрсетілетін қызмет нәтижесін беру бойынша жұмыс атқарады.

Ағымдағы жылдың 3 маусымынан бастап мемлекеттік көрсетілетін қызметті алушы үшін өтінішті жолдаудың жаңа, қосымша әдісі пайда болды.

Мемлекеттік көрсетілетін қызмет Стандартына енгізілген өзгерістерге сәйкес, өтініштерді қабылдау "электрондық үкіметтің" веб-порталы" www.egov.kz арқылы да жүзеге асырыла алады.

Веб-портал арқылы жүгінген кезде мемлекеттік көрсетілетін қызметті көрсету үшін қажетті құжаттар тізбесі:

1) көрсетілетін қызметті алушының электронды цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған электрондық өтініш;

2) апостиль қою үшін ұсынылған құжаттың электрондық көшірмесі (сканерленген көшірмесі);

3) мемлекеттік баждың бюджетке төленгенін растайтын құжаттың электрондық көшірмесі (сканерленген көшірмесі) (ЭУТШ арқылы төленген жағдайларды қоспағанда);

4) көрсетілетін қызметті алушы тегін, атын, әкесінің атын (болған жағдайда) өзгерткен жағдайда оны растайтын құжаттың электрондық көшірмесі (сканерленген көшірмесі) (егер өзгерту Қазақстан Республикасының аумағында 2008 жылдан кейін тіркелген жағдайда құжаттың көшірмесі ұсынылмайды).

Мекен жайы: Алматы облысы бойынша Соттар әкімшісі, Талдықорған қаласы, Н.Назарбаев даңғылы 53а.

Байланыс телефоны: жұмыс: 8 (7282) 55 87 51, ұялы: 8 (775) 949 88 48

ЗАҢДЫ БІЛУ - ЗАМАН ТАЛАБЫ

ШАРА

54380 әскери бөлімінің командирі полковник Ш.Саржигитовтың төрағалық етуімен аталған әскери бөлімде жеке құрам мен шақырылған қонақтардың қатысуымен игі шара өткізілді. Шараның мақсаты 54380 әскери бөлімінде әкімшілік құқық бұзушылықтың және сыбайлас жемқорлықтың алдын алу болып табылды.

Бөлім командирі полковник Ш.Саржигитов өз сөзінде Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Тоқаевтың сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл заңнамасына енгізген өзгерістерден мағлұмат беріп, Қазақстан Республикасының заңдарын, Қазақстан Республикасы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл заңнамасын қатаң сақтауды ескертті.

Сондай-ақ Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқықбұзушылық кодексі туралы да айтып өтті. Мұнан кейін Тәрбие және идеологиялық жұмыстары бойынша бөлім командирінің орынбасары майор Қ.Жұмашев сөз алды. Ол аталған шараның жемқорлықтың алдын алу мақсатында әскери қызметшілер арасында түсіндіру, ескерту жұмыстарын жүргізу, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, жеке құрамның өз істеріне адал болуына ықпал етері сөзсіз дей келе, Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа

қарсы 2015-2025 жылдық стратегиясы бойынша іске асырылатын жоспарлар мен іс-шаралардың басты назарда болатындығын, сонымен қатар осы бағытта жұмыла жұмыс істеу ортақ міндет екенін де баса айтты. Сыбайлас жемқорлықпен күресу бүгінгі күннің күрделі мәселесі десек, осы мақсаттағы жұмыстарды жүйелі жүргізу – ол заман талабы. Ендеше онымен күресу қоғамның ортақ борышы деп білуіміз қажет. Бұл жөнінде майор Ю.Скорых жемқорлықтың бүгінгі қоғамда індетке айналғандығын, оны жою баршамыздың ортақ міндетіміз екендігіне тоқталса, Талдықорған гарнизонының ӘП бөлімінің Әкімшілік тәжірибе бөлімінің бастығы әділет майоры А.Қалиев мемлекеттік қызметшілердің ар-намыс кодексінің талаптарына кеңінен тоқталып, әкімшілік құқықбұзушылықты болдырмау қажеттігін атап өтті.

Игі шараға қатысқан әскери бөлім командирінің материалды-техникалық қамтамасыз ету жөніндегі орынбасары подполковник А.Беков әскери бөлім командирінің жауынгерлік даярлығы бойынша орынбасары подполковник Т.Байбатыровтар жеке құрамды сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл заңнамасын қатаң сақтауға шақырды.

Ж. КАРИПҚАН,
Тәрбие және идеологиялық
жұмыстары бөлім (әскери тәртіп)
жөніндегі офицері лейтенант.

ӨЗЕКЖАРДЫ

ҚЫЗ ТӘРБИЕЛЕЙ ОТЫРЫП, ҰЛТ ТӘРБИЕЛЕЙМІЗ

ӘЙЕЛ-НӘЗІК ЖАНДЫ. СОЛАЙ БОЛА ТҰРА ҚАЙСАР ЖҮРЕКТІ, САРҚЫЛМАС КҮШ. ҚАЗАҚ – ӘЙЕЛДІ ҚАДІРЛЕГЕН ХАЛЫҚ. «ӘЙЕЛ ӨМІРДІҢ БЕСІГІ, ЖАРЫҚТЫҢ СӘУЛЕСІ» ДЕП БАҒАЛАҒАН.

Әйел бейнесі ғасырлар бойы сөз бен қылқаламның құдіреті болып келеді, әлі де талай замандарға жалғаса берері сөзсіз. Өйткені, әйелді танып білген, сұлулығын суреттеп бітірген, келбеті мен кейпін толық ашып жазған, мың құбылған қылығының құдіретіне жеткен еш жан жоқ. Әлі де зерттеуде, зерделеуде, табынуда, таңдануда. Бұл үрдіс жалғаса берері табиғи заңдылық. Негізінен ерлер сезінеді, біледі бірақ, паш етіп айта бермейді. Айтпай-ақ қойсын, ел ертеңіне жауапты азаматтар әйелдерді қолдауға келгенде қошамет таныта білсін деп тілейік.

Қандай жігітті де махаббат күші жүрегінің жылулығымен жүз пайыз жақсы еркек етіп шығару көптеген әйелдің қолынан келетіні де өмір шындығы. Олай дейтініміз, адамның көңілін жеңілдетер, жанын жібітер махаббаттан артық күш жоқ. Махаббаты осындай құдіретті етіп жаратқан дүниедегі ең ұлы күш – жаратылыстың өзі. «Сұлу – сұлу емес, сүйген сұлу» дегендей, өзі сүйген жанның алдында кім болса да әлсіз де амалсыз. «Әйел ашуланса – жеңіледі, Еркелесе – жеңеді» деп хакім Абай қалай дөп басып айтқан десеңізші.

Халқымыз: «Қыз тәрбиелей отырып, ұлт тәрбиелейміз, Ұлт тәрбиелей отырып, халықты тәрбиелейміз» деп бекер айтпаса керек. Қызды сүйген жігіт қандай азапқа болса да көнуге бар, ал баласын жақсы көрген ана баласы үшін жан қиюдан тайынбайды. Бұл да табиғат заңы. Мұның көрінісін өмірден, қоғамнан жиі көріп келеміз.

Отбасының да, Отанының да ұйытқысы, тірегі бола алатын, бір қолмен бесікті тербей отырып, бір қолымен әлемді тербетеуге құдіреті жететін, алыпты да, асылды да, дананы да, данышпанды да дүниеге әкеліп, ақ сүтімен ұлылықты бойына сіңіретін, өз рухымен ұлағатты тәлімді түйсігіне түсіре алатын асыл ана, ардақты жар, қазақтың келешегі демографиялық ахуалымызды алға алып шығатын қазақ келіндерінің бар жағдайын жасау не үшін күн тәртібінде өзекті орын алмай отыр?.. Қазаққа қазақтан басқа кімнің жаны ашуы мүмкін?! Қай елден қандай ғалым, қандай данышпан келіп қазақтың ұрпағын өсіріп санын еселеп өсіру үшін ақыл айтып, жоба жасап береді дейсіз?! Әлемдегі өркенниетті елу елдің қатарына ендік. Ел экономикасы да әлемге танылуда. Мына елдердің табиғи

байлығы бізден асып-тасып жатқаны да шамалы деседе, ана мен балаға деген Үкіметтің құрмет қолдауы мақтанарлық. Мысалы: Ұлыбританияда бір балаға Үкімет тарапынан берілетін жәрдемақысы бала 16-ға толғанша 20,78 фунт. Ирландия, бала 16-ға толғанша айына – 149, екі балаға – 280, сегіз баласы болса 1120 еуро жәрдемақы төлейді. Австрияда жәрдемақы баланың жас мөлшеріне қарай өзгеріп отырады. Туғаннан үш жасқа дейін айына 118,80 еуро төлейді. Үш жастан он жасқа дейінгі аралықта –119,60, он жастан он тоғызға дейін –138,80, оқуын жалғастырған болса он тоғыздан жиырма төртке дейін 162 еуро жәрдемақы төлейді. Швейцария, бала 16-ға толғанша орта есеппен 200 франк (183 еуро), оқуын әрі қарай жалғастырса 16-дан 25-ке толғанға дейін 250 франктан кем жәрдемақы алмайды екен. Германия, алғашқы екі баланың әрқайсысына ай сайын – 190 еуродан төлейді. Үшіншісіне – 195, төртіншісіне – 221 еуро жәрдемақы береді. Бала 18-ге толғанша жәрдемақы төленеді. Белгілі бір талаптарға сай 25 жасқа дейін де жәрдемақы төленеді екен. Швеция, Бала 16-ға толғанша ай сайын 109 еуро жәрдемақы ата-анасына беріліп отырады. Норвегия, бала 18-ге толғанша ай сайын 105 еуро жәрдемақы береді. Белгілі бір талаптарды сақтаған жағдайда үш жылға созады. Финляндия, бала 17-ге толғанша ай сайын – 94,88 еуро алады. Кейінгі туған әр балаға төленетін жәрдемақы еселеніп, бесінші балаға – 172,69 еуро жәрдемақы төлейді. Ал Қазақстанда, бірінші балаға – 5,76 АЕК немесе 13853 тг, екінші балаға – 6,81 АЕК немесе – 16379 тг, үшінші балаға – 7,85 АЕК немесе 18880 тг, төртінші және одан кейінгі балаларға – 8,90 АЕК немесе 21405 тг. жәрдемақы бала бір жасқа толғанға дейін оның күтіміне байланысты тағайындалады (жұмыс істемейтін әйелдерге) екен.

Салыстырмалы түрде қарасаңыз қазіргі жас отау иелері жастар арасында көбісінің бір немесе екі баламен шектеліп жатқаны да өздерінің білім деңгейіне лайықты жұмысқа орналаса алмауы, айлық жалақыларының аздығынан мемлекеттік қолжетімді деген бағдарламаларға іліне алмағандықтан жалдамалы пәтерлерде тұратындықтары көптеген келеңсіздікке тап болуда. Қайсыбірі балалы болып

ұрпақ тәрбиелеп өсіретін, елі үшін құлшына еңбектеніп еңселі еңбектерінің жемісін көретін кемелді жастары жұмыс іздеп шетелде өткізуге мәжбүр болып жүр. «Алыстан арбалағанша, жақыннан дорбала» деудің өзі заманның қажеттілігіне сай келмей тұрғаны да шындық.

*Сырыңды соған ашасың,
Шөліңді содан басасың.
Адамның күні әйелмен,
Әйелдер мәңгі жасасын!* – деп жырлаған Жүрсін Ерман ағамыздың ақ тілегін орындайтын құрмет қазақ азаматтарының, өз ұлтымыздың тумаларының қолында билігінде, еркіндігінде, тұрған мына заманда: Әйелдер-жыламасын, әйелдер-келеңсіз жағдайға тап болмасын, қазақтың ұлағатты жандарының санын еселеп өсіруіне бар мүмкіндік жасала берсін деп тілейік. Ел ертеңі қазақ жастарының болашағы жарқын болсын.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев:«...Әділетсіздікпенен мемлекет, қоғам, әр адам күн сайын, бірігіп қүресуіміз керек. Халықтың сұранысына жедел үн қатып, мәселені шұғыл шешуге ұмтылыс жасау маңызды. Бұл үшін әлеуметтік желілерде белсенді жұмыс істеу, жүргізіліп отырған саясатты жеріне жеткізе түсіндіру де өте қажет нәрсе. Егер халықпен қоян-қолтық жұмыс атқаратын болса әкімдер көптеген өзекті мәселені тиісті деңгейде тез шеше алады. Әсіресе, жастардың лайықты білім алуына, алаңсыз жұмыс істеуіне теңдей мүмкіндік берілуі қажет. Ауыл мен қаладағы жас азамат үшін де, лауазымды, ауқатты немесе қарапайым шаруа отбасының баласы үшін де әлеуметтік лифтінің есігі кедргісіз ашық болуы керек. Айналып келгенде, әлеуметтік теңдік деген осы. Елбасының дана шешімінің арқасында билік сабақтастығы ешбір дүрбелеңсіз, шиленіссіз жүзеге асты. Бұл болашақ үшін, мемлекеттің тұрақтылығы мен ұдайы дамуы үшін жасалған бірегей қадам екенін ұмытпауымыз керек. Біздің ендігі міндетіміз осы жолдан, осы бағыттан ауытқымай тек алға басу, өсу, өркендеу. Кері кетсек тарих та, болашақ ұрпақ та бізді кешірмейді», – деді. Ендеше қоғам болып, ел ертеңі үшін әрбір келеңсіздіктер үшін үнімізді жеткізуден қалыс қалмайық.

**Құрметбек САНСЫЗБАЙҰЛЫ,
саясаттанушы.**

МЕРЕКЕ АЙШЫҒЫ

Облыс әкімі Амандық Баталов жылдағы дәстүрмен Талдықорғандағы «Айналайын» балалар үйінде болып, балаларды Жаңа жыл мерекесімен құттықтады.

БАЛАЛАРҒА ҚУАНЫШ СЫЙЛАДЫ

Мерекелік шара түрлі костюм киген балалар үйі балғындарының «Жаңа жыл» биімен ашылды. Содан соң әсем безендірілген шырша маңына Аяз Ата мен Ақшақарды шақырып, оларға өз өнерлерін паш етті. «Тышқандар» биін билеп, мерекелік тапқақтар айтты.

Шырайлы шырша мерекесінде «Талдықорған әуендері» ансамблінің әншісі Жандос Смағұл да әннен тарту жасады.

Шырайлы кеште облыс әкімі Амандық Баталов балғын балаларға ақ жарма тілегін білдірді.

–Құрметті жас достар! Мен орталарыңа үнемі сендерді сағынып, қуанып келемін. Сендер өздеріңді жақсы көретін, қамқорлық жасайтын, болашақтарыңды ойлайтын тәуелсіз Қазақстанда алаңсыз өсіп келесіңдер. Сондықтан армандарың биік, мақсаттарың айқын болсын! Жақсы оқыңдар, өсіп-өржетіп, мықты маман болыңдар. Сендерді колледждерде, жоғары оқу орындарында оқыту үшін мемлекет арнайы гранттарын береді. Оқып, білім алып, ертеңгі күні елге қызмет ететін жақсы азамат болыңдар. Жаңа жыл өмірлеріңе тек қана қуаныш, жақсылық әкелсін! – деді өз сөзінде.

Мұнан соң балаларға ойыншықтар мен тәттілер ұсынып, балалар үйі ұжымына ноутбук сыйға тартты.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

Жыл қуанышы

ЖАСЫЛ ШЫРША ЖАНЫНДА

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2020 жылды «Еріктілер жылы» деп жариялағаны баршамызға белгілі.

Президентіміздің осы бастамасын бірауыздан қолдау мақсатында Сұлтанбекова Дәрия Бекжігітқызы басшылық етіп отырған Панфилов аудандық кітапхана ұжымы Бастауыш Кәсіподақ ұйымының қорындағы жыл бойы жиылған қаражатын Ата-аналарының қамқорынсыз қалған мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған көмекші мектеп интернаттың тәрбиеленуші балаларына басып сый-сыяпат жасады. «Жасыл шырша шақырады!» атты жаңа жылға арналған мерекелік шарада қуанбаған жан қалмады. Балалардың жүздеріндегі күлкі мен шаттықты көргенде өз - өзінен бақыт құшағына бөленесің. Қай-қайсысымыз болсақ та осы қуанышты күннен келесі Жаңа жылға дейін есте қалатындай бір сезімді себелейміз, ол сезім бізді келесі жылға дейін үмітпен жетелеп отырады.

Ал ерікті болу дегеніміз - сізге ешқандай материалдық қажеттілік бермейді. Бірақ сіз оның орнына алғыс аласыз, жақсылыққа кенелесіз. Бұл сіздің адамгершілігіңіздің белгісі. «Басқаға қуаныш сыйлай білген - ең бақытты жан» демекші, Президентіміз жариялаған «Еріктілер жылы» осындай игі істермен жалғасын таба бергей.

Кітапханашылардың осындай игі бастамасын барша жомарт жүректі жандар қолдайды деп сенемін.

**Кенже ИЛИМАХУНОВА,
кітапханашы.
ПАНФИЛОВ АУДАНЫ**

ПРЕЗЕНТОВАЛИ НОВЫЕ СОРТА САХАРНОЙ СВЕКЛЫ

Как сообщила пресс-служба СПК «Жетысу», в Коксуском и Сарканском районах прошел обучающий семинар по точечной агротехнологии выращивания сахарной свеклы, куда были приглашены свекловоды, специалисты сельского хозяйства, руководители СЗЦ, представители государственных органов Коксуского, Ескельдинского, Каратальского, Кербулакского, Аксуского, Сарканского, Алакольского районов, городов Капшагай и Талдыкорган.

В своем выступлении руководитель управления сельского хозяйства Алматинской области Максут Жапаров, рассказал о результатах государственной поддержки в сфере са-

харной отрасли. По словам главы управления, в этом году сахарная свекла была засеяна на 14 тысячи га, что больше на 2,8 тысячи га, чем в 2018 году.

«В текущем году средняя урожайность сахарной свеклы составила 400 центнеров с гектара. Всего было собрано 525 тысячи тонн свеклы и планируется произвести 50 тысяч чистого сахара. В 2020 году площадь сладкого корня достигнет 14,6 тысячи га, планируется собрать 584 тысячи тонн продукции. С 2011 года благодаря государственной поддержке сельхозпроизводители обеспечены 625 единицами техники, создано 29 сервисно-заготовительных цен-

тров», - подчеркнул Максут Жапаров.

Свекловоды получают господдержку и в следующем году в виде субсидий и возмещения затрат. Всего за пять лет в регионе площадь сладкого корня увеличилась на 11 раз, объем продукции вырос на 12,8 раза, а урожайность выросла с 200 центнеров с га до 400 га.

В целях повышения урожайности АО «РИР «СПК «Жетысу» с 2015 по 2019 годы сельхозтоваропроизводители были обеспечены семенами в количестве 60,7 тысячами посевных единиц. Председатель Правления АО «РИР «СПК «Жетысу» Талгат Малыбаев в своем выступлении отметил важность оказания агросопровождения.

«Хотелось бы отметить, что с 2015 года СПК «Жетысу» является реализатором семян сахарной свеклы. За эти годы свекловоды были обеспечены 60,7 тысячами посевных единиц. В целях налаживания партнерских отношений, мы пригласили представителей ведущих предприятий-производителей Европы, Америки и Казахстана, чтобы вы могли задать вопросы, обменяться контактами, озвучить свои предложения. В свою очередь, мы просим компании проводить агросопровождение и помогать аграриям соблюдать технологию», - сказал глава СПК.

О модели точечной технологии выращивания сахарной свеклы для накопления урожайности 600-800 ц/га, об опыте французских, германских и местных аграриев подробно рассказал консультант по агротехнологии СПК «Жетысу» Абулхаир Бексултанов. Также он ответил, почему некоторые свекловоды не могут добиться хорошего урожая.

«В числе рекомендуемых сортов - сорт «Виорика» от компании KWS. Данный гибрид был выращен на полях ведущего хозяйства Нам. Он показал хорошие результаты. Также очень популярными и востребованными являются такие сорта как, «Брависсима», «Тер-

ренова», «Рекордина», «Штрубе». Например, гибрид «Игорь» показал отличные результаты на полях крестьянского хозяйства «Айдын». Они получили 650 центнеров с гектара. А вот сорт «Новелла» устойчива на морозы до -5. Однако закупать только элитные семена не достаточно. Если вы не будете соблюдать агротехнологии, то добиться хорошего урожая крайне сложно. Самая большая ошибка свекловодов - это как раз таки не выполнение технологий. Свеклу надо сеять, удобрять, собирать и поливать вовремя. Если вы начали на 2-3 дня позже, то вы уже не получите должного уровня урожая», - пояснил Абулхаир Бексултанов.

В ходе семинара новые сорта семян сахарной свеклы презентовали компании-производители Florimond Desprez, KWS, Maribo, BetaSeed. Представители компаний рассказали об особенностях, преимуществах гибридов, поделились рекомендациями для сельхозников. К примеру, для свекловодов Florimond Desprez представила совершенно новые сорта «Эйдер», «Иссерин», «Тадорн», «Фд Бункер», «Клерамакс» и другие, которые отличаются высокой урожайностью. Семена компании Maribo, которые начали использовать с недавних пор, также презентовала свой каталог продукции. Предприятием было разработано 100 сортов и гибридов сахарной свеклы. О секретах роста урожайности свеклы за счет EPD-технологии рассказал представитель KWS. Для аграриев были презентованы гибриды марки «Брависсима», «Терранова», «Виорика».

Свои предложения для свекловодов также озвучили ученые КазНИИЗиР и КазНАУ.

В завершение участники смогли задать вопросы и озвучить проблемы и предложения.

Ш. ХАМИТОВ.

ПОВЫШАЕТ СТЕПЕНЬ ДОВЕРИЯ ОБЩЕСТВА

Целью оснащенности залов судебных заседаний системами аудиовидеозаписи во всех регионах страны, а также ведения аудиовидеозаписей судебных процессов является повышение общественного контроля гражданского общества за законностью отправления правосудия, беспристрастностью судей. Это в свою очередь позволит повысить степень доверия общества к национальной судебной системе.

Кроме этого, введение аудиовидеозаписи судебного заседания позволит сэкономить время на составление протокола заседания, время для снятия с него копий в целях ознакомления с ним участников процесса, а также снизит риск уничтожения бумажного документа. Кроме этого, аудиовидеозапись позволит устранить многочисленные замечания, связанные с документированием судебного заседания.

Стоит отметить, что видеозапись, в отличие от традиционного протоколирования на бумаге, фиксирует не только слова, но и интонацию, а также реакцию всех участников судебного процесса, что позволяет более объективно, беспристрастно оценивать позиции всех участников процесса, избегая интерпретации и субъективных факторов. Таким образом, введение в судопроизводство аудиовидеозаписи позволит сделать судебный процесс более транспарентным.

Внедрение АВФ судебных процессов – наглядный результат отвечающего вызовам времени правосудия, основанного на верховенстве закона. Мобильного, прозрачного, доступного. АВФ позволяет создать

краткий протокол судебного заседания, в котором отображаются в хронологической последовательности: время начала события, его название, действующие лица и короткие комментарии, сведения о составе суда, номер дела, и т.п. Система создана с учетом существующего мирового опыта аудио-видеозаписи в судебных системах различных стран, таких как Украина, Белоруссия, Россия и Сингапур т.д. Записи АВФ может использоваться в качестве доказательства неправомерного поведения участников судебного заседания, в случае наличия таких обстоятельств.

Примечательно, что и судьи, и работники суда пришли к пониманию необходимости использования аудиовидеозаписи судебных процессов. Ведь это способствует повышению уровня открытости и транспарентности судебных процедур, что положительно образом отражается на имидже судебной системы Республики Казахстан.

Подводя итоги отметим, что положительным для самой судебной системы и задействованных в ней должностных лиц, в том числе секретарей судебного заседания, можно отметить снижение в связи с применением аудио-видео средств записи судебных процессов нагрузки секретарей в плане составления полных протоколов судебного заседания, что, в свое время отнимало большое количество времени.

Айнур СЕИЛЬХАНОВА,
главный специалист

Талдыкорганского городского суда.

Гендерная политика – это государственная и общественная служба, направленная к достижениям равенств мужчин и женщин. Во всех сферах общественной жизни, гендерное понятие защищает личностные особенности не только женщин, но и мужчин. Национальная гендерная политика является важнейшей основой демократического процесса нашей страны. Основные принципы гендерной политики в нашей стране устанавливают равные права мужчин и женщин, что гарантировано Конституцией РК. Задачи гендерной политики достижение сбалансированного участия мужчин и женщин во властных структурах, обеспечение равных возможностей для экономической независимости, развития своего бизнеса и продвижение по службе, создание условий для равного осуществления прав и обязанностей в семье. Однако законодательного оформления принципов равных возможностей для обоих полов недостаточно, что бы преодолеть исторически сложившиеся стереотипы о женском участие в политике, которые укрепились в гражданских институтах общества и положение современных женщин противоречиво, что проявляется в ее социальной экономической и политической активности, а так же в дальнейшем развитии институтах семьи.

ВАЖНЕЙШАЯ ОСНОВА ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА

В Казахстане женщины, можно сказать составляют больше половины населения, их положение, роль и статус имеют важное значение в обществе, поэтому вопросы гендерного равенства отнесены к числу важных социальных проблем не только в Казахстане, но и во всем мире. За годы независимости в Казахстане было проведено множество конференций и заседаний посвященных именно проблемам гендерного неравенства. Также приоритетной задачей должно быть широкое гендерное просвещение политической элиты по вопросам участия женщин в политических процессах, осмысление и постановка гендерных проблем, а так же разработка методов решения этих проблем по мировому опыту.

В целом следует отметить, что одним из важных направлений современной политике по обеспечению гендерного равенства является демократизация политической системы. Социально-экономическое трансформация нашего общества требует от государства формирования политике, в большей степени учитывающей вектор изменений в международной политике гендерного равенства. Поэтому для нашего государства огромное значение имеют вопросы теоретического обоснования и развития национального механизма, исследования институциональное развитие, политическая практика и анализ достижения гендерного равновесия.

Бекмурат ДҮЙСЕНБЕКОВ,
судья Талдыкорганского городского суда.

«Судебный кабинет» нацелен на упрощение судопроизводства посредством электронного взаимодействия, а также обеспечение оперативности, доступности и прозрачности судебной системы. Сервис дает возможность гражданам подать в суд иски, заявления (заявления), апелляционные жалобы, ходатайства о пересмотре судебных актов в кассационном порядке в форме электронного документа, произвести онлайн оплату государственной пошлины через сеть интернет с любого удобного для пользователя места.

СУДЕБНЫЙ КАБИНЕТ

Мобильный сервис даёт возможность просмотреть новости Судебной системы Республики Казахстан в хронологическом порядке, список слушаний дел, позволяет в режиме онлайн найти информацию о назначенных судебных заседаниях с возможностью выбора по конкретному судебному органу, возможности просмотра всех документов, которые были направлены в судебные органы посредством веб – сервиса «Судебный кабинет» и скачать на мобиль-

ное устройство; отслеживания статусов поданных судебных документов в судебные органы; создания события в календаре, а также отображать в нем сведения о судебных заседаниях, по которым лицо является участником процесса.

Сервис регистрация пользователей в мобильном приложении в отличие от веб – версии «Судебный кабинет» имеет преимущество в том, что для процесса регистрации пользователя достаточно указания

ИИН пользователя и номера мобильного телефона, предварительно подписав пользовательское соглашение на использование сервисов «Судебный кабинет». На указанный пользователем номер мобильного телефона посредством SMS придет пароль для авторизации в приложении.

Азиза СЫДЫКОВА,
ведущий специалист Талдыкорганского городского суда.

ФУТБОЛ

ЖЫЛДЫҢ БАСЫ ЖАҢАЛЫҚҚА ТОЛЫ

ЖЫЛДЫҢ БАСЫ ҚАЗАҚСТАН ФУТБОЛ ЖАНКҮЙЕРЛЕРІ ҮШІН КҮТПЕГЕН ЖАҢАЛЫҚТАРМЕН БАСТАЛДЫ. КЕЙБІР КОМАНДАЛАРДА БАСШЫЛЫҚ ҚҰРАМ ЖАҢАРЫП ЖАТСА, ЕНДІ БІРІНДЕ ФУТБОЛШЫЛАР БАСҚА КЛУБҚА АУЫСТЫ.

Бұл өзгерістер өткен жылдың соңғы күндерінде "Спартактың" бұрынғы жаттықтырушысы Вячеслав Грозный қарағандылық "Шахтердің" бас бапкері болып келуімен басталған еді. Алпыстан асқан маман үшін қазақстандық клубтар бейтаныс орта емес, ол 2011- 2017 жылдары «Тобыл» мен «Ертістің» бас бапкері болған.

Жыл бастала сала Футболдан Қазақстан ұлттық құрамасының жартылай қорғаушысы Исламбек Қуат Ресей чемпионатында ойнайтын "Оренбург" клубына ауысты. Ол аталмыш ұжымның қысқы ауысымынан бастап өнер көрсетеді. Қазақстандық аяқдопшы ресейлік құрамадағы қымбат футболшының бірі атанған. Оның нарықтағы құны 2 млн. еуроға бағаланған. Исламбектің кеткені

белгілі бола бастағанда Қазақстан ұлттық құрамасының шабуылшысы Сергей Хижниченко мен жартылай қорғаушысы Серікжан Мұжықовтың «Астана» сапынан кететіні белгілі болды. Клубтың баспасөз қызметі арнайы мәлімдеме жасап, мұны екі футболшының да еңбек келісімшартының аяқталуымен түсіндірді. Клуб басшылығы Серікжан мен Сергей Хижниченкоға команда құрамында өткізген жарқын сәттері үшін ерекше алғыс білдіріп, алдағы мансабына толағай табыс тілейтінін жеткізді.

Еске сала кетсек, осыған дейін KazFootball сарапшылары еліміздің ең қымбат 15 футболшысының рейтингісін жариялаған болатын. Ұлттық құраманың капитаны Бауыржан Исламхан ең қымбат ойыншы болып танылды. Оның

нарықтағы бағасы 3 миллион еуроны құрады. Екінші орынды елордалық "Астана" клубында бірге доп тепкен Дмитрий Шомко мен Роман Мұртазаев бөлісіп тұр. Олардың бағасы Исламханға қарағанда

жарты миллион еуроға төмен. Ал төртінші орын ресейлік құрамаға ауысқан Исламбек Қуаттың еншісінде.

А.НАЗЫМ.

ТУРНИР

БЕЛГІЛІ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ЕРЕЖЕСІЗ ЖЕКПЕ-ЖЕК ШЕБЕРІ АРМАН ОСПАНОВ КӨКТЕМДЕ КЕЗДЕСУ ӨТКІЗБЕК. ҚАРСЫЛАСЫ ТАНЫМАЛ РЕСЕЙЛІК РАСУЛ МИРЗАЕВ. СПОРТШЫЛАР 6 НАУРЫЗ КҮНІ АЛМАТЫДА ӨТЕТІН АСА 105 ТУРНИРІНДЕ БАҚ СЫНАЙДЫ.

«СҰҢҚАР» МЕН «ҚАРА ЖОЛБАРЫС» АЙҚАСАДЫ

«Сұңқар» лақап атымен танымал қазақ спортшысы бұған дейін өткізген 12 жекпе-жектің 9-ын айқын басымдылықпен ұтса, 3 кездесуінде қарсыласына жол берген. Соңғы жекпе-жекте Оспанов өткен жылдың қыркүйегінде ресейлік Алексей Полпудниковтан жеңілді. Сол жолы көптің назарын аударған трилогия 2:1 есебімен Полпудниковтың пайдасына шешілген еді.

Арман мен Расул 2018 жылы Мәскеуде өткен ACB 90 турнирінде жекпе-жек өткізуі керек еді. Алайда, Арман Оспанов жаттығу барысында жарақат алуына байланысты жекпе-жекке қатысудан бас тартты. Ал Расул Мирзаев қазақстандық тағы бір спортшы Ержан Естановпен үш мәрте кездесіп, екеуінде жеңіске жеткен. Рингке «Қара жолбарыс» атымен шығатын дағыстандық спорттық мансабында 20 кездесу өткізіп соның 18 ін нәтижелі аяқтап 2 кездесуде ұтылған. 33 жастағы Мирзаев қазақстандық файтермен кездесуге тас-түйін дайын екендігін мәлімдеді. Қос спортшының жекпе-жек кешіне сатылар билеттер мен өтетін орны алдағы уақытта белгілі болады.

Еске сала кетейік жақында Absolute Championship Akhmat промоушен компаниясы 2019 жылдың үздік нокауты атағын Арман Оспановқа табыстады. Әділқазылар өткен жылдың 27 сәуірінде Мәскеуде өткен АСА 95 турнирінде германиялық Лом-Али Эскиевті екінші раундта нокаутқа түсіргенін ең керемет жеңіс деп бағалаған.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ТЕННИС

ГОНКОНГТЕГІ ІТФ ТУРНИРИ

ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ТЕННИСШІ ЗАРИНА ДИЯС ГОНКОНГТЕГІ ІТФ ТУРНИРИНІҢ ФИНАЛЫНА ШЫҚТЫ.

Жүлде қоры - 25 мың доллар. Жартылай финалда ол америкалық теннисші Сачия Викиермен кездесіп, оны екі сетте 6:3, 6:2 есебімен жеңді. Айта кетейік, 26 жастағы Дияс әлемнің 77-ракеткасы, ал 24 жастағы Викери WTA рейтингінде 157-орынға ие. Зарина Диастың ақтық сындағы қарсыласы турнирдің бірінші ракеткасы қытайлық Чжу Линь (әлемнің 72-ракеткасы) мен француз спортшысы Хармони Тан (251-ші) арасындағы матчтың жеңімпазы болады.

VESTI.KZ

ҚАЗАҚСТАН ЧЕМПИОНАТЫ БАСТАЛДЫ

ШАХМАТ

Алматыда 18 жасқа дейінгі ұлдар мен қыздар арасында шахматтан Қазақстан чемпионаты басталды. Жұлделі жеңістің ең биік мәртебесін алуға қазақстанның жер-жерінен мыңға жуық жеткіншек жиналған.

Ұйымдастырушылар жасөспірімдерді 6 санатқа бөліп, өз деңгейлерінде ойнауға мүмкіндік берген. Жас айырмашылығының жеңіске кедергі келтіруін болдырмау мақсатында осылай жасалған. Қазақстан шахмат федерациясының Вице-президенті Еркін Исырайловтың айтуынша аталмыш турнир қатысушылар жағынан да, жүлде қорының көптігімен де бұрынғы жарыстардан өзгереді. Бағы мен бабы келіскен ойыншы 2 миллион теңге көлеміндегі қаржылай сыйлықты қанжығалайды. Бұдан бөлек ақшалай сыйлықтар мен медальдар әрбір жас санатында классикалық, жылдам және блиц шахматтан алғашқы үш орынға беріледі. Сонымен бірге классикалық ойын түрінен жеңімпаз атанғандар халықаралық чемпионаттарға жолдама алады. «Классикалық шахматтан 8-18 жас санаттарындағы турнир жеңімпаздары 2020 жылғы әлем чемпионатына қатыса алады, ал күміс жүлдегерлер Азия чемпионатына жолдама алады.» - дейді Қазақстан шахмат федерациясының Атқарушы директоры Ирина Грищенко.

Қазіргі уақытта сайыс классикалық, жылдам және блиц ойын түрінде өтуде. Келесі кезеңде швейцариялық ойын жүйесін негізге ала отырып 9 тур бойынша өтеді. Чемпионат 17 қаңтарға дейін жалғасады.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

САҚТАНДЫРУ ЖҮЙЕСІ ІСКЕ ҚОСЫЛДЫ

2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесі іске қосылды. Халықтың 94,5% бұл сақтандырумен қамтылады. Міндетті медициналық сақтандыру жүйесі арқылы зейнеткерлер, балалар, жүкті әйелдер, көпбалалы аналар мен күндізгі бөлімде оқитын студенттер және тағы басқа жеңілдік берілген азаматтар тегін медициналық қызмет алады.

ҚР Денсаулық сақтау министрлігі жарналар мен аударымдардың ставкаларын белгіледі: жұмыс берушілер жалақы қорынан 2%, жұмысшылар – жалақының (немесе ең төменгі жалақының 10 есе мөлшерінің) 1% төлейді. Жеке кәсіпкерлерге, жеке тәжірибесімен айналысатын тұлғаларға және шаруа қожалықтарына келсек, 1,4 есе төменгі еңбекақының 5% немесе азаматтық-құқықтық сипат келісімдері бойынша жұмыс істейтіндер үшін – кірістің (немесе ең төменгі 10 жалақының) 1%, дербес төлеушілерден - ең төменгі жалақы мөлшерінен 5% алынады.

Еске салайық, 2019 жылы медициналық қызметтің бюджеті 116,8 миллиард теңге болса, 2020 жылға 160,4 миллиард теңге жоспарланып отыр. Қаржыландырудың өсуі міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесін енгізуге байланысты.

ҚАН ҚЫСЫМЫН ДӘРІ ІШПЕЙ-АҚ ТҮСІРІҢІЗ

Кей адамда қан қысымы дереу көтеріліп кетіп жатады, мұндайда жанымызда дәрі болмаса не істеуге болады? Оның үстіне дәрінің пайдасымен бірге зияны да қатар жүретінін ескеріңіз. Бастысы жағдайыңызға бейжай қарап, қазір өзі түседі деп шарасыз отыра бермей, қысымды төмендету амалдарына кірісіңіз.

Қан қысымы көтерілуінің белгілері:

- саусақ ұштары тоңуы;
- бас айналуы;
- құлақ бітелуі;
- бет қызаруы;
- бас ауыруы;
- жүрек тұсы жайсыздануы;
- мұрын қанауы.

Қан қысымын түсіру тәсілдері:

Тыныс жаттығуы

Бұл қан қысымын 20 бірлікке төмендетіп қана қоймай, адамды тыныштандыруға да көмегі тиеді. Алдымен ыңғайлы жерге отырып, денеңізді бос ұстаңыз.

- Ауызбен дем алып, біраз кідіріңіз;
- мұрынмен терең тыныстаңыз;
- мұрынмен дем шығарыңыз.

Осы жаттығуды бес рет қайталаңыз.

Су процедурасы

Егер үйде болсаңыз, қан қысымын түсіруге судың да көмегі бар. Жылы душ астында бірнеше уақыт тұрсаңыз, жаныңыз тынышталып, қан қысымыңыз 30 бірлікке азаяды. Аяғыңызды суға салып отырсаңыз да тез әсер етеді, бірнеше минут ішінде қан қысымыңыз түсіп, жаныңыз жай табады.

Компресс қою

Артериялық қан қысымын түсіру үшін тізеден төмен қыша қағаз тартып қоюға да болады, 5-10 минуттан соң алсаңыз, қысым 25 бірлікке төмендегеніне көз жеткізесіз. Алма сіркесуынан мойынға компресс қойсаңыз да, 15 минут ішінде қан қысымы төмендейді.

ЖҰЛДЫЗ

2020 жылы танымал әнші Димаши Құдайберген Ресей, Украина, Беларусь, Германия, Чехия және Латвия мемлекеттерінде жеке концертін бермек. Бұл туралы әлеуметтік желідегі Eurasian Fan Club парақшасында жазылған.

ДИМАШ ҚАЙ ЕЛДЕРДЕ ӨНЕР КӨРСЕТЕДІ

16 ақпанда Димаши сағат 19:00-де Краснодар қаласындағы «Баскет Холл» спорт кешенінде өнер көрсетеді.

Ал 20 ақпанда қазақстандық әнші сағат 19:30-да Қазандағы «Татнефть арена» спорт кешенінде жеке концертін береді.

Үш күннен соң, 23 ақпанда Димаши Құдайберген Екатеринбург қаласына барады. Онда ол «Екатеринбург-ЭКСПО» халықаралық конгресс-орталығында көрермендерге жеке концерттік бағдарламасын ұсынады.

7 наурыз Халықаралық әйелдер күні қарсаңында Димаши Құдайберген Латвия астанасындағы «Рига Арена» спорт кешенінде жеке концертін береді. Концерттің билеттерін электронды түрде сатып алуға мүмкіндік бар.

9 наурызда қазақстандық әнші Мәскеудегі «Мегаспорт» спорт сарайында ән айтады.

Ал 11 наурызда Димаши Украина астанасы Киевте өнер көрсетеді. Билеттерді сатуға арналған сайтта әншінің жеке концертіне ерекше жарнама жасалыпты.

«Жеке концерттен ерекше әсер аласыз. Сіздер әншінің талантына куә болып, эксклюзивті шоуы көруге мүмкіндіктеріңіз бар», - делінген хабарламада.

Германия мен Чехия тұрғындарының да Димаштың өнерін тамашалауға мүмкіндігі бар. Алты октавалы әнші 19 наурызда Гамбург қаласындағы Barclaycard Arena-да жеке концертін береді. Концерт сағат 20:00-де басталады.

Сондай-ақ Димаши 21 наурызда Дюссельдорфта өнер көрсетеді.

25 наурызда қазақ әншісі Прагадағы TipSport-Arena спорт кешенінде ән шырқайды. Концерт кешкі сағат 20:00-де басталады делінген.

29 наурыз күні әнші Германияның Штутгарт қаласында сағат 20:00-де жеке концерт береді.

Ал 4 сәуірде Димаши Құдайберген сағат 19:00-де «Минск-Аренада» өнер көрсетеді.

БІЛГЕНГЕ МАРЖАН

2020 ЖЫЛ БАРЛЫҚ ЖҰЛДЫЗНАМА БЕЛГІЛЕРІ ҮШІН ҚАРҚЫНДЫ ЖЫЛ БОЛМАҚ. ЖАҒЫМДЫ ӨЗГЕРІСТЕР МЕН МҮМКІНДІКЕР ЖЫЛДАМ ШЕШІМ МЕН ЕҢБЕКТІ ТАЛАП ЕТЕДІ.

ЖҰЛДЫЗ ЖОРАМАЛ

Тоқты: Жыл бойы Тоқты белгісінде туғандар үшін тынымсыз болмақ. Олар өздерін шегі жоқ тауға саяхаттағандай сезінеді. Олар бірнеше саладағы әртүрлі мәселені қатар шешуге мәжбүр. Ең қиыны соның бәрі бір уақытқа сәйкес келеді. Бірақ, берілмей, істі соңына дейін жеткізсе, Тышқан жылы сыйлықсыз қалдырмайды. Осы жылы өзіңіз білмейтін белгісіз қырғынды ашуыңыз мүмкін. Соны тұншықтырып алмаңыз.

Торпақ: Жинақылық, жауапкершілік, естілік 2020 жылы торпақ белгісінде туғандарға серік болады. Бірақ, көңіл көтеруді жақсы көретін Торпақтар осы жылы өзін көп нәрседен тыяды. Есесіне, еңбегінің жемісін жыл аяғында көреді. Одан бөлек, биыл бастаған ісі оны бірнеше жыл бойына қаржымен қамтамасыз етеді.

Егіздер: Өткен жылы бар назарыңызды жұмысыңызға бөліп, қарым-қатынасқа келгенде тұлғаталып қалса, биыл олар уақытын достары мен отбасына арнайды. Бірақ, кез келген адамға ашыла бермеген жөн. Осы жылы егіздер көп шығындалады: жаңа дизайнерлік киімдер, жиназ бен техникалар сатып алады Бірақ, шығындалу олардың жаңа табыс көзін іздеуіне бастама болады.

Шаян: Шаяндардың мақсат қоя білетіндігі және олардың кез келген істі тез меңгеретіні олардың беделін арттырады. Жыл бойына барлық істі аяқтауға уақыт жеткіліксіз көрінеді. Бірақ, уайымдаудың қажеті жоқ. Өйткені, бұл жыл шаян белгісімен туғандардың жағында. Олардың барлық сала бойынша жолы болады.

Арыстан: Жаңа жыл Арыстандар үшін сәтті болмақ: өмірлері жаңа таныстармен толығады, жаңа мүмкіндіктер ұсынады. Керемет эмоциялар сыйлайды. Арыстан белгісінде туғандар қатты ғашық болуы мүмкін. Бірақ, бұл ғашықтық оның өз міндеттеріне ұмыттырады. Дер кезінде өзін қолына алмаса, қиындыққа тап болуы әбден мүмкін.

Бикеш: Жұлдыздар бұл белгімен туғандар ойын жинақтап, асықпай шешім қабылдап үйренуге кеңес береді. Егер олар шынайы мүмкіндіктерді дер кезінде аңғармаса, жыл олар үшін қиын болуы мүмкін. Бикештер өздерінің стилі мен имиджін өзгертеді. Жұмысын өзгертіп, бөтен аймаққа көшіп кетуі де мүмкін. Шешім қабылдамай, ұзақ жүріп алудан сақ болғаны абзал. Өйткені, бұл күйзеліске бастайды.

Таразы: Келесі жылы таразы белгісінде туғандар әр сәтінен ләззат алып үйренуі керек. Асықпай жоспар құрып, әр кезеңнен кезеңге салмақты түрде адымдайды. Олардың аналитикалық ойлау қабілеті мен ішкі түйсігі ешқашан алдамай, оларға дұрыс жол сілтейді. Жақын жандарының қасында болғаны дұрыс.

Сарышаян: Тышқан мен сарышаян – бір-бірімен сыйыспайтын, үйлесімсіз жануарлар. Сол себепті биыл сарышаянды түрлі сынақтар күтеді. Кез келген істі тек ойланyp қолға алған дұрыс. Асығыс шешім шығынға алып келеді. Бірақ, бұл тоқтап қалу деген белгі емес. Керісінше, алға жылжыған сайын сарышаяндардың жолы анығырақ бола түседі. Жақындарына көңіл бөлуді ұмытпағаны жөн. Қажетті энергияны айналасындағы адамдар ғана береді.

Мерген: Мергендер олардың жоспары өзі ойлағандай жылдам іске асатынына әбден үйренген. Бірақ, келер жылы кішкене кідіруге тура келеді. Қалыпты жағдайдан ауытқитын сәттер жиі кездеседі. Жыл мергендерге өз тәжірибесін қолдануға, өзін-өзі тануға мүмкіндік береді.

Тауешкі: Жыл басталған сәттен-ақ сатқындық пен алдаудың құрбаны болады. Бірақ, тауешкілер оңайлықпен берілмейді. Алдағы жыл сізге жаңа тәжірибелер алып келеді. Тың нәрсемен танысу үшін жаңа білім көзін іздеуге тура келеді.

Суқұйғыш: Алдағы жыл сіз үшін түрлі сынақтарға толы болады. Әріптестерімен арада түсініспеушілік және қаржы қиындықтары туындайды. Бірақ, ашық-жарқын суқұйғыштар бұдан бір жолын тауып шығады. Кез келген құмар ойындарынан алшақ болғаны жөн. Өйткені, олардың дер кезінде тоқтауы өпте қиын.

Балық: Кейінге шегеріп жүрген істерді іске асыратын жыл келді. Ең күшті энергия көзі олардың ойымен бірге болады. Сондықтан, әр қадамын сенімді түрде басқаны абзал.

Материалдар Massaget.kz сайтынан алынды